

**Załącznik
do uchwały Nr 132/XXVII/08
Rady Miejskiej w Szydłowcu
z dnia 24 września 2008r.**

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY
SZYDŁOWIEC
NA LATA 2008-2015**

WRZESIEŃ 2008

Członkowie Zespołu Zadaniowego do spraw opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Szydłowiec na lata 2008-2015:

Andrzej Jarzyński – Burmistrz Gminy Szydłowiec

Bolesław Boruszewski – Sekretarz Gminy Szydłowiec

..... – Wydział Spraw Obywatelskich i Społecznych

..... – Wydział Zagospodarowania Przestrzennego, Budownictwa i Geodezji

..... – Wydział Edukacji, Promocji i Rozwoju

Opracowanie dokumentu:

Zespół Kancelarii Doradztwa Gospodarczego Cieślak & Kordasiewicz

mgr inż. Magdalena Żyszkowska-Osińska

Rafał Cieślak

Konsultacje merytoryczne:

mgr inż. Maciej Uchman

Spis treści

Wstęp.....	6
1. Charakterystyka obecnej sytuacji w Szydłowcu	7
1.1. Położenie miasta i zagospodarowanie przestrzenne	7
1.1.1. Charakterystyka położenia geograficznego Szydłowca.....	7
1.1.2. Sytuacja Szydłowca w regionie	8
1.1.3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta	9
1.1.4. Historia Miasta	10
1.1.5. Zasoby środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia.....	12
1.1.6. Turystyka.....	14
1.1.7. Analiza zasobów mieszkaniowych Miasta.....	20
1.1.8. Zasoby infrastruktury technicznej Miasta.....	22
1.2. Sfera gospodarcza	27
1.2.1. Struktura działalności gospodarczej i trendy.....	27
1.3. Sfera społeczna	29
1.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu	29
1.3.2. Poziom zatrudnienia i bezrobocie.....	32
1.3.3. Wykształcenie mieszkańców.....	34
1.3.4. Infrastruktura społeczna	34
2. Nawiązanie do lokalnych i regionalnych dokumentów strategicznych.....	38
2.1. Strategia rozwoju Miasta i Gminy Szydłowiec.....	38
2.2. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego	39
2.3. Nawiązanie do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego	40
3. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji	43
3.1. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich.....	43
3.2. Cele rewitalizacji.....	44
3.3. Obszary rewitalizacji i zasięg oddziaływania.....	45
3.4. Planowane wskaźniki osiągnięć.....	55
3.5. Instrumenty prawne i finansowe wspomagające wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	56
4. Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	62
5. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Szydłowca.....	63
5.1. Zarządzanie	63
5.2. Instytucja Wdrażająca Lokalny Program Rewitalizacji.....	63
5.3. Główne warunki powodzenia wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	64

6. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	65
6.1. Monitorowanie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji	65
6.2. Ocena i komunikacja społeczna.....	65

Wstęp

1. Charakterystyka obecnej sytuacji w Szydłowcu

1.1. Położenie miasta i zagospodarowanie przestrzenne

1.1.1. Charakterystyka położenia geograficznego Szydłowca

Miasto i gmina Szydłowiec położona jest na terenie Powiatu Szydłowieckiego w południowej części województwa mazowieckiego (Rys. 1), w odległości 29 km od Radomia. Od południa sąsiaduje z gminami województwa świętokrzyskiego.

Rys. 1 Położenie Szydłowca na tle podziału administracyjnego województwa mazowieckiego

Źródło: www.pkw.gov.pl

Obszar gminy położony jest w północnej części makroregionu Wyżyny Kieleckiej obejmującej dwa mezoregiony – Przedgórze Łżeckie i Garb Gielniowski. Południowa część gminy znajduje się na północnym krańcu Płaskowyżu Suchedniowskiego.

Szydłowiec zajmuje powierzchnię 13 815 ha, z czego 2 193 ha to powierzchnia miasta, a pozostałe 11 622 ha – to powierzchnia gminy. Szydłowiec stanowi siedzibę powiatu i miejsko-wiejskiej gminy Szydłowiec. W skład administracyjny gminy wchodzi Miasto Szydłowiec oraz następujące sołectwa: Barak, Chustki, Ciehostowice, Hucisko, Jankowice, Korzyce, Krzcięcin, Łazy, Majdów, Omięcin, Rybianka, Sadek, Szydłówek, Świerczek, Świniów, Wilcza Wola, Wola Korzeniowa, Wysocko, Wysoka, Zastronie, Zdziechów.

1.1.2. Sytuacja Szydłowca w regionie

Miasto Szydłowiec jest siedzibą Powiatu Szydłowieckiego (Rys. 2). Od północy powiat sąsiaduje z Powiatem Przysuskim i Radomskim, od wschodu z Powiatem Starachowickim, od zachodu z Powiatem Koneckim, a od południa z Powiatem Skarżyskim.

Rys. 2 Powiat Szydłowiecki na tle regionu

Źródło: Starostwo Powiatowe w Szydłowcu

Korzystne położenie komunikacyjne przy drodze międzynarodowej nr 7 (E-77), łączące Chyżne (przejście graniczne ze Słowacją) przez Kraków, Radom, Warszawę z Gdańskiem oraz przebiegająca linia kolejowa umożliwiającą dogodnie połączenie z resztą regionu i innymi ośrodkami. Administracyjnie powiat tworzą: miasto i gmina Szydłowiec oraz 4 gminy wiejskie: Chlewiska, Jastrząb, Mirów i Orońsko (Rys. 3).

Rys. 3 Podział administracyjny Powiatu Szydłowieckiego

Źródło: www.pkw.gov.pl

1.1.3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta

Obecna siatka ulic Szydłowca wynika z tradycyjnej bazy miasta targowego, którego centralną część stanowi rynek. Miasto jest rozbudowane wzdłuż promieniście rozchodzących się ulic i można je opisać na planie okręgu.

Większość funkcji administracyjno-gospodarczych miasta usytuowanych jest wzdłuż ulicy Kościuszki, która na obydwu swych końcach łączy się z drogą krajową Warszawa-Kraków.

Zabudowę Szydłowca w stanowi głównie luźna zabudowa jednorodzinna, z wyjątkiem osiedla Wolność i osiedla Poczta, które w całości składają się z czteropiętrowych bloków. Strefa centralna miasta gwarantuje wszystkie niezbędne usługi. W strefie tej znajduje się Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, centrum handlowe, targowisko, niezależny zakład opieki zdrowotnej, dworzec autobusowy, sąd, komisariat policji i poczta.

Przemysł zlokalizowany jest w części południowo-wschodniej miasta i są to zakłady Profel, Biella oraz huta szkła.

Blisko centrum w południowo-zachodniej części miasta znajdują się tereny rekreacyjne, w tym miejskie korty tenisowe i zalew.

Ważnym elementem w przestrzeni miasta jest zamek Szydłowieckich i Radziwiłłów znajdujący się w sąsiedztwie rynku. Główną dominantą przestrzeni urbanistycznej Szydłowca, a zarazem najważniejszym zabytkiem jest XV wieczny kościół, usytuowany obok ratusza.

Niemal w całości Szydłowiec znajduje się po zachodniej stronie drogi E77, z wyjątkiem jednego kościoła, zakładów przemysłowych oraz kilku budynków mieszkalnych, przez co droga krajowa stanowi ważną barierę przestrzenną.

Obszary funkcjonalne Szydłowca zostały wydzielone zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Gminy Szydłowiec* oraz zgrupowane według przynależności do następujących stref:

- I. strefa zainwestowania związanego ze średniointensywnym rolnictwem – północna część gminy (sołectwa: Omęcín, Korzyce, Wysoka, Zastronie, Wilcza Wola, Krzcięcin, Wysocko, Świniów, Zdziechów, Jankowice, Chustki, Rybianka, Świerczek). W tej części występuje zainwestowanie w formie zabudowy zagrodowej wsi o charakterze ulicówek; jedynym dającym się wyodrębnić ośrodkiem usług publicznych jest wieś Wysoka Stara. Część wsi tej strefy jest słabo skomunikowana z ośrodkami obsługi ludności ze względu na brak nawierzchni utwardzonej dróg, dotyczy to jednak niewielkich zespołów zabudowy lub pojedynczych zagród. Północna część gminy jest praktycznie pozbawiona infrastruktury technicznej. Charakterystyczną cechą tego obszaru jest rozbudowana sieć systemu ekologicznego o znaczeniu lokalnym, na który składają się cieki wodne z przyległymi terenami łąk i zadrzewień.
- strefa zainwestowania miejskiego m. Szydłowiec – środkowa część gminy:
 - a. strefa historycznej tkanki miejskiej śródmieścia;
 - b. strefa śródmiejska;

- c. strefy osiedli obrzeżnych;
 - d. strefy przemysłowe;
 - e. strefy systemu przyrodniczego miasta i śródmiejskich terenów zielonych;
 - f. strefy zainwestowania peryferyjnego.
- II. strefa zainwestowania aktywowanego powiązaniami z ośrodkami miejskimi – obszary przyległe do miasta Szydłowiec (sołectwa: Szydłówek pod Świerczkiem i Wola Korzeniowa) oraz południowo-wschodnia część gminy przyległa do miasta Skarżysko-Kamienna. We wsiach tej strefy (poza Wolą Korzeniową) poza zabudową zagrodową występuje zainwestowanie związane z funkcjami produkcji pozarolniczej oraz wyraźnie większe niż w strefie I nasycenie usługami publicznymi i komercyjnymi. Także wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest tutaj lepsze.
- III. strefa zainwestowania uwarunkowanego systemem przyrodniczym – południowa część gminy (tereny Lasów Państwowych Nadleśnictwa Skarżysko oraz sołectwa Huciska, Ciechostowice, Majdów i Łazy); Istotną determinantą procesów osadniczych w tej strefie jest izolacja wchodzących w jej skład sołectw powodująca konieczność wykształcenia własnego ośrodka obsługi ludności (Łazy). Ponadto inwestowanie w tej strefie podporządkowane jest funkcji przyrodniczej terenów wchodzących w skład obszaru krajobrazu chronionego.

1.1.4. Historia Miasta

Pierwotnie w miejscu dzisiejszego Szydłowca istniał gród, którego właścicielami, z nominacji Bolesława III Krzywoustego w XII w. zostali Odrowążowie. Pod koniec XIV wieku bracia Jakub i Sławko Odrowążowie założyli na południe od grodu osadę targową, która wkrótce się rozrosła. Bracia na cześć miejscowości przyjęli nazwisko Szydłowieccy, a niedługo potem nadali osadzie prawa miejskie zwane prawem średzkim. Potwierdzone ono zostało dekretem z 1305 roku nadanym przez Wacława III Przemysłą. Następnie prawo to zostało potwierdzone przez Władysława II Jagiełłę w 1427.

W 1401 Jakub i Sławko Szydłowieccy erygowali parafię i w centrum miasta wybudowali drewniany, gotycki kościół pod wezwaniem Świętego Zygmunta Króla. Za czasów Stanisława Szydłowieckiego, który był marszałkiem dworu Kazimierza Jagiellończyka, ochmistrem synów królewskich, a także starostą krakowskim, powstał pierwszy zamek wybudowany w stylu gotyckim. W latach 1493-1525 trwała budowa fary św. Zygmunta w stylu gotyckim. Najbardziej znanymi synami Stanisława byli: Jakub (podskarbi wielki koronny, burgrabia krakowski, zmarły w 1509 r.), Mikołaj (również podskarbi wielki koronny, kasztelan sandomierski, zmarły w 1532 r.) oraz Krzysztof Szydłowiecki (kanclerz wielki koronny, kasztelan krakowski, wojewoda małopolski, przyjaciel Zygmunta Starego, zmarły w 1532 r.), na którym ród Szydłowieckich wygasł (jego córka Elżbieta poślubiła Mikołaja Radziwiłła Czarnego).

W całej swej historii, poza siedzibą rodu, którą był Szydłowiec, posiadali także nierozłączną z miastem okolicę nazywaną ziemią szydłowiecką. Krzysztof posiadał ponadto Opatów, Ćmielów i inne znaczne posiadłości. Wskutek braku męskich potomków w rodzie Szydłowieckich w 1547 r. miasto przeszło w ręce Radziwiłłów i pozostawało w rękach przedstawicieli tego rodu przez kilka stuleci. Właściciele

odtąd tutaj nie rezydowali, jednak w XVI wieku dynamiczny rozwój miasta trwał. Wtedy do Szydłowca zjechali Szkoci (głównie bankowcy i kupcy) oraz Włosi (kamieniarze, budowniczy i artyści).

W latach 1602-1629 budowano na rynku ratusz miejski. Od XVI do trzeciej dekady XX wieku miasto było ośrodkiem życia kulturalnego wielu mniejszości narodowych: Włochów, Litwinów, Niemców, Żydów, Szkotów i Romów. Żydzi i Szkoci zajmowali się zazwyczaj handlem, natomiast Włosi kamieniarstwem oraz projektowaniem. Żydzi zaczęli się licznie osiedlać w Szydłowcu od II poł. XVII stulecia. Ich pozycję w mieście uregulowano Ordynacją Współżycia Wzajemnego Osad Żydowskiej z Katolicką Miasta Szydłowca. Gmina Żydowska rozwijała się prężnie – w 1711 r. wybudowano synagogę, a w 1819 roku Żydzi stanowili już 60% ludności miasta.

Po III rozbiórce Polski Szydłowiec należał do zaboru austriackiego, a następnie od 1815 r., do zaboru rosyjskiego. W 1802 r. po śmierci Macieja Radziwiłła dobra Szydłowieckie przeszły w drodze licytacji w ręce księżnej Anny Sapieżynej, która z kolei w 1828 r. odsprzedała je skarbowi Królestwa Polskiego. Mimo niedorozwoju gospodarczego terenów polskich pod zaborem rosyjskim Szydłowiec stał się wyjątkiem potwierdzającym tę regułę. Do miasta zjechali się różni usługodawcy oraz zwiększono wydobycie rozpoznawanego w Europie piaskowca szydłowieckiego.

W czasie I wojny światowej miasto niewiele ucierpiało – najbardziej wojnę odczuł ratusz, którego wieża w wyniku ostrzelania przez austriacką artylerię została zniszczona.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, Szydłowiec znalazł się w powiecie koneckim wchodzącym w skład województwa kieleckiego. W okresie II Rzeczypospolitej Szydłowiec powiększył się zarówno terytorialnie jak i pod względem liczby ludności. Nastąpił rozwój oświaty. Powstały nowe szkoły i w 1930 roku – Biblioteka Powszechna. Powstało wiele zakładów przemysłowych. Mimo to społeczeństwo miasta było ubogie.

8 września 1939 roku wieczorem po krwawej bitwie w okolicach miejscowości Barak, stoczonej z oddziałami Wojska Polskiego i Korpusu Ochrony Pogranicza tworzącymi 36 DP rez., Szydłowiec zajęli Niemcy. Ponieważ w mieście mieszkała duża liczba Żydów, w połowie miesiąca założono na Skalce otwarte getto. Na przełomie sierpnia i września 1942 roku do Szydłowca przywieziono Żydów z Wolanowa, Wierzbicy i Skaryszewa. Tym sposobem liczba ludności wyznania mojżeszowego w Szydłowcu wzrosła do ponad 16 000. Getto w Szydłowcu zostało zlikwidowane przez Niemców 23 września 1942 roku. Dzielnica zamknięta została szczelnym kordonem, a jej mieszkańców skupiono na Placu Wolności. Masowa deportacja do Treblinki nie zakończyła martyrologii Żydów szydłowieckich. Wielu z nich uciekło z miasta i ukrywało się w okolicznych wsiach i lasach. Dlatego też 10 listopada 1942 roku ukazało się rozporządzenie tworzące na terenie dystryktu tzw. getta wtórne. Wśród wyznaczonych miast znalazł się również Szydłowiec. W krótkim czasie w mieście zgromadziło się około 5000 Żydów. 13 stycznia 1943 roku miasto stało się miejscem kolejnej masakry. Po likwidacji getta wtórego w Szydłowcu nie było już Żydów. 16 I 1945 do Szydłowca wkroczyła Armia Czerwona. Ilość ludności zmalała o 80%. Zostało zniszczonych wiele zabudowań.

1.1.5. Zasoby środowiska przyrodniczego i jego zagrożenia

Obszar gminy Szydłowiec wg regionalizacji fizycznogeograficznej Jerzego Kondrackiego usytuowany jest w obrębie 2 podprovincji: Wyżyny Małopolskiej i Nizin Środkowopolskich. Środkowa i południowa część gminy to makroregion Wyżyny Kieleckiej z mezoregionami Garbu Gielniowskiego i Przedgórze Iłżeckiego. Północną część stanowi makroregion Wzniesień Południowomazowieckich z mezoregionem Równiny Radomskiej (Rys. 4). Położenie gminy w obszarze granicznym dwu podprovincji stanowi o przejściowym charakterze m.in. pod względem krajobrazowym, przyrodniczym, ale także odrębności i zróżnicowaniu terenów leżących w północnej i południowej części.

Rys. 4 Położenie Szydłowca na tle jednostek fizycznogeograficznych

Źródło: Kondracki J. *Geografia regionalna Polski*, Wyd. PWN, Warszawa 2000

Najbardziej zróżnicowanym krajobrazowo terenem gminy jest Garb Gielniowski. Deniwelacja terenu dochodzi tu nawet do 130 m. Garb zbudowany jest z kilku naprzemianległych pakietów piaskowców i mułowców jurajskich i wznosi się szeregiem stopni denudacyjnych do 408,3 m n.p.m. – góra Altana koło wsi Hucisko.

Według podziału Polski na regiony klimatyczne gmina Szydłowiec położona jest na granicy dwóch dzielnic klimatycznych: śląsko-małopolskiej i mazowiecko-podlaskiej, a więc w strefie pośredniej między wpływami oceanicznymi i kontynentalnymi. Średnia roczna temperatura wynosi 7,6°C-7,2°C. Najwyższe średnie temperatury notowane są w lipcu (18,2°C/17,4°C), a najniższe w styczniu -3,8°C/-5,2°C, natomiast średnia roczna amplituda jest wysoka i wynosi 22°C-22,6°C. Okres wegetacyjny trwa na tym terenie około 210 dni – rozpoczyna się w pierwszej dekadzie kwietnia i trwa do października.

Wody powierzchniowe na obszarze gminy reprezentowane są przez dobrze rozwiniętą sieć rzeczną oraz kilka niewielkich zbiorników powierzchniowych należących do dorzecza Radomki i Kamiennej. Cieki w znacznej części, zwłaszcza na terenach płaskich, zostały zmeliorowane.

Wody podziemne na terenie miasta i gminy Szydłowiec pochodzą z utworów czwartorzędowych. W wyniku monitoringu wód podziemnych w Szydłowcu (wodociąg miejski) określono stan tych wód jako wysokiej jakości (klasa Ib).

Poważnym zagrożeniem dla jakości wód są błędy w gospodarce wodno-ściekowej polegające na budowie sieci wodociągowych bez jednoczesnego rozwiązania problemu odprowadzenia ścieków bytowo-gospodarczych. Ścieki z gospodarstw domowych gromadzone są zazwyczaj w nieszczelnych zbiornikach, których zawartość bywa wylewana na własne pola. Zdarza się, że nieczystości płynne wylewane są do rowów przydrożnych i pobliskich cieków wodnych.

Na obszarze miasta i gminy Szydłowiec pomimo rozstawienia kontenerów i zorganizowanego gminnego składowiska odpadów zarejestrowano dużą ilość dzikich wysypisk odpadów i śmieci zlokalizowanych przeważnie w starych, niezagospodarowanych wyrobiskach oraz w zagajnikach i lasach. Stanowią one potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych.

Dużym zagrożeniem dla wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych jest działalność rolnicza, w tym stosowanie nawozów naturalnych i sztucznych, chemicznych środków ochrony roślin, przecieki z nieszczelnych zbiorników na ścieki gospodarcze, gnojówkę i gnojownicę stanowią źródła niekontrolowanego i niezorganizowanego zanieczyszczenia.

Do innych potencjalnych źródeł zagrożeń środowiska wodnego należą zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł liniowych wytworzone przez środki transportu drogowego i kolejowego. Szczególnie duże natężenie ruchu drogowego dotyczy drogi krajowej ekspresowej nr 7, drogi wojewódzkiej: Przysucha-Chlewiska-Szydłowiec oraz linii kolejowych relacji Warszawa-Radom-Kielce-Kraków i Radom-Tomaszów Mazowiecki. Zagrożenie dla wód może wynikać z ewentualnych awarii przy przewozie materiałów niebezpiecznych. Innym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych jest brak prawidłowo rozwiązanego systemu kanalizacyjnego placów manewrowych transportu samochodowego, w tym terenu dworca PKS znajdującego się w centrum Szydłowca. Zanieczyszczone węglowodorami (paliwa i smary) ścieki trafiają bezpośrednio do rzeki Korzeniówki.

Gleby na obszarze gminy cechują się niską jakością do produkcji rolniczej, a udział w poszczególnych klasach bonitacyjnych wynosi odpowiednio:

- Klasa III 2,5%
- Klasa IV 23,5%
- Klasa V i VI 74,0%

Największe kompleksy dobrych gleb występują w północnej i centralnej części gminy w obrębie wsi: Omięcín, Krzcięcín, Wysoka i miasta Szydłowiec.

Gleby organiczne szczególnie chronione występują na trwałych użytkach zielonych w dolinie rzek: Szabasówki, Korzeniówki, Oleśnicy i ciek bez nazwy – dopływ Jabłonicy.

Gmina Szydłowiec posiada gleby o niewielkim zanieczyszczeniu, ale bardzo zakwaszone – około 90% to gleby kwaśne i bardzo kwaśne (pH 4,5-5,5). Stan ten ma ogromny wpływ na ich produktywność, dlatego konieczne jest nawożenie, wapnowanie i stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, ze względu na ich kwaśny odczyn.

Miasto i gmina Szydłowiec należy do rejonów występowania złóż piaskowców oraz kruszywa naturalnego: drobne – piaski i grube – żwirki i piaski. W mniejszych ilościach spotykane są surowce

ilaste: ility jurajskie i gliny czwartorzędowe. W północnej części gminy występują rudy żelaza, które mają znaczenie tylko historyczne, podobnie jak torfy występujące w północnej i południowej części gminy.

Lasy zajmują 4 980 ha tj. 36,05% powierzchni miasta i gminy Szydłowiec z tego 4 310 ha tj. 31,2% stanowią lasy państwowe, 670 ha pozostałe tj. 4,85%. Terytorialnie lasy miasta i gminy Szydłowiec należą do Nadleśnictwa Skarżysko i Nadleśnictwa Radom. Do Nadleśnictwa Skarżysko należy ogromny kompleks lasów leżący w południowej części gminy, w rejonie wsi Sadek, Wola Korzeniowa, Rybianka, Ciechostowice, Hucisko, Łazy, Majdów, (Pogorzałe, Skarżysko Książęce – woj. świętokrzyskie) i miasto Szydłowiec.

Struktura siedliskowa lasów na terenie gminy przedstawia się następująco:

- boru świeżego 35%
- boru mieszanego świeżego 25%
- lasu mieszanego 10%
- ols 10%
- boru suchego 5%
- pozostałe 1%

Natomiast struktura gatunkowa:

- sosna 70%
- jodła 18%
- olcha 4%
- brzoza 4%
- świerk 3%
- pozostałe 1%

W większości są to drzewostany albo bardzo stare, przeznaczone do wyrębu, albo też młode, już odnowione w wieku poniżej 40 lat.

Największym zagrożeniem dla lasów są podpalenia kilkuletnich nasadzeń, także młodych lasów. Brak aktualnych planów urządzania lasów jak i brak uregulowanego stanu prawnego (decydującego o wycince czy pielęgnacji), a także dewastacje i kradzieże oraz niskie nakłady finansowe dotyczące nadzoru nad lasami niepaństwowymi wpływają negatywnie na stan środowiska, powodując jego degradację.

1.1.6. Turystyka

Szydłowiec ze względu na liczne walory zabytkowe przyciąga wielu turystów z kraju i z zagranicy. Wizytówkę miasta stanowi Szydłowiecki Zamek, który został zbudowany przez rodzinę Szydłowieckich, którzy byli założycielami miasta. Uwadze turystów warto polecić późnorennesansowy ratusz miejski wybudowany w latach 1602 -1629. Przed frontem ratusza znajduje się zabytkowy pręgierz miejski. Pochodzi on z pierwszej połowy XVII wieku. Zdobia go maszkarony z metalowymi uchwytyami. Szydłowiecki pręgierz jest unikalnym zabytkiem tego typu. Po lewej stronie ratusza znajdują się pomnik Tadeusza Kościuszki wybudowany wspólnym wysiłkiem ze składek społeczeństwa szydłowieckiego w 1920 roku.

Nie sposób pominąć Kościoła św. Zygmunta, erygowanego w 1401 roku przez założycieli miasta braci Jakuba i Sławka Szydłowieckich. Z szydłowieckiego Kościoła pochodzi także unikalna rzeźba Jezusa Chrystusa na osiołku, znajdująca się od 1904 roku w Krakowskim Muzeum Narodowym.

Kolejnym, ważnym zainteresowania obiektem zabytkowym miasta Szydłowiec jest Cmentarz Żydowski tzw. Kirkut, zlokalizowany w północno-wschodniej części miasta. Jest to jeden z największych cmentarzy mozaistów w Polsce, a ściśle lapidarium utworzone po 1957 r., w którym nagromadzono ponad trzy tysiące żydowskich nagrobków, pochodzących z trzech szydłowieckich cmentarzy.

Na terenie miasta i gminy Szydłowiec znajduje się również wiele cennych zabytków. W Rejestrze zabytków nieruchomych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków (wg stanu na dzień 31.07.2008) znajdują się następujące obiekty:

1. Zespół kościoła farnego (dec. Nr 160/A/82 z dnia 18.03.1982 r.) – w skład zespołu wchodzi kościół parafialny p.w. św. Zygmunta, położony na skraju skarpy w południowo-zachodnim krańcu miasta lokacyjnego, położony w obrębie muru kościelnego cmentarz grzebalny oraz dzwonnica (Fot. 1).

Fot. 1 Kościół farny p.w. św. Zygmunta

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

2. Zabytki ruchome kościoła farnego św. Zygmunta (67/105B/95 z 24.01.1995) pochodzące z okresu od XV do XX wieku są wpisane do rejestru zabytków w liczbie 106 obiektów (Fot. 2)
3. Cmentarz przy kościele farnym p.w. św. Zygmunta zawiera 15 obiektów z okresu od XVI do XX wieku, które są wpisane do rejestru zabytków (68/106B/95 z dn. 26.01.1995). Są to m.in. detale architektoniczne, płyty nagrobne, epitafia, płaskorzeźby przedstawiające gryfa, meduzę, trupa czaszkę (te ostatnie datowane na rok 1599).

Fot. 2 Wnętrze kościoła p.w. św. Zygmunta

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

4. Nagrobki na terenie nieistniejącego kościoła św. Ducha i św. Anny (71/107B/95 z dn. 31.01.1995) w liczbie 3 pochodzą z XVII wieku a w tym jedne datowany 1653 nosi napis „Anna Kosowa”.
5. Zamek z XVI wieku (dec. Nr 161 A/82 z dnia 18.03.1982 r.) – obiekt usytuowany na północny zachód od miasta lokacyjnego na sztucznej wyspie, otoczonej fosą; budowany od końca XV w. do roku 1526; przebudowywany w XVII w. (Fot. 3)
6. Detale architektoniczne i rzeźbiarskie zamku w Szydłowcu w liczbie 93 obiektów są objęte oddzielnym wpisem do rejestru (kl.IV.c-660/1/B/66/70). Pochodzą one z okresu od XV do XIX wieku.
7. Malowidła i kafle na zamku w Szydłowcu (66/109B/95 z dn. 15.02.1995) w liczbie 13 są ujęte w odrębnym wpisie do rejestru zabytków
8. Ratusz z XVII wieku (dec. Nr 55/A/80 z dnia 2.05.1980 r.) – obiekt usytuowany po środku rynku miasta lokacyjnego. Budowa rozpoczęta w 1602 r., ukończona w 1626 (Fot. 4)
9. Pręgierz kamienny w kształcie kolumny z płaskorzeźbami (B – 171/98 z dn. 17.02.1998 i ponownie z dn. 12.07.2006) wykonany z kamienia znajduje się na Rynku i pochodzi z połowy XVII wieku.
10. Pomnik Tadeusza Kościuszki (B-108/95 z dnia 1.02.1995) wykonany z piaskowca w roku 1920.
11. Budynek lodowni browaru z końca XIX wieku (dec. nr 344/A/86 z dnia 18.06.1986 r.).

Fot. 3 Zamek Szydłowieckich i Radziwiłłów

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Fot. 4 Ratusz w Szydłowcu

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

12. Karczma zajezdna przy ulicy Radomskiej 60 (840/15.03.1975).

13. Cmentarz rzymsko-katolicki (dec. Nr 377//88 z dnia 29.02.1988 r.) Założony na początku XIX wieku.

14. Nagrobki i rzeźby cmentarza rzymsko-katolickiego są objęte oddzielnym wpisem do rejestru (kl.IVc – 660/B/69/70 z dnia 15.01.1971) w liczbie 6. Najstarszym obiektem jest płaskorzeźba przedstawiająca świętą Rodzinę przy posiłku wykonana z kamienia wapiennego w XVII wieku. Pozostałe to nagrobki pochodzące z pierwszej połowy XIX wieku.
15. Posąg świętego Jana Nepomucena z 1859 roku wykonany z kamienia a znajdujący się za cmentarzem rzymsko-katolickim przy drodze (B-69/5 z dnia 25.04.1970)
16. Cmentarz żydowski z XVII wieku (dec. Nr 406/A/89 z dnia 8.05.1989 r.) – obiekt zlokalizowany w na skraju zwartej zabudowy miasta, w północno-wschodniej jego części, przy ul. Wschodniej (Fot. 5).

Fot. 5 Kirkut w Szydłowcu

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Ponadto na terenie gminy Szydłowiec znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

17. Zespół pałacowo-parkowy w Krzcięcinie (dec. Nr 463/A/91 z dnia 2.09.1991r.)
18. Dróżniczówka w Świerczku (dec. Nr 398/A/89 z dnia 3.04.1989 r.) – murowany dom dróżnika przy szosie Radom-Szydłowiec, wybudowany około 1840 r.

Spośród instytucji kultury działających na terenie miasta i gminy Szydłowiec na pierwszy plan należy wysunąć te funkcjonujące w zamku szydłowieckim, będące niestrudzonymi animatorami życia kulturalnego, tj.:

- Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych
- Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek
- działającą w ramach SCK – Zamek zasobną w zbiory Bibliotekę Publiczną.

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych jest jedyną w swoim rodzaju instytucją w Europie. Poza stałą ekspozycją ukazującą dzisiejszy stan polskiego instrumentarium ludowego, odbywa się tu także: Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej pt. „Letnie Koncerty Festiwalowe w Zabytkach Szydłowca”, ogólnopolski konkurs na budowę ludowych instrumentów muzycznych, sesje popularnonaukowe poświęcone historii miasta i regionu.

Pod opieką Szydłowieckiego Centrum Kultury - Zamek znajdują się m.in. takie podmioty jak:

- Zespół Pieśni i Tańca „Obertas”,
- Grupa Teatralna „Zamczysko”,
- Chór Miasta Szydłowca,
- Miejska Orkiestra Dęta
- Klub Tańca Towarzyskiego „Zamek”,
- Klub Brydża Sportowego „Zamek”
- liczne koła artystyczne i hobbystyczne.

W ramach działalności statutowej SCK – Zamek organizuje też szereg imprez, przedstawiających dorobek twórców kultury: regionalistów, plastyków, muzyków. Ma to z pewnością wpływ na rozbudzenie zainteresowania i przywiązania mieszkańców do starych zwyczajów i tradycji swojej „małej ojczyzny”, ale także i jest doskonałą promocją Szydłowca. SCK – Zamek organizuje również koncerty, widowiska, spektakle teatralne, festyny.

Najbardziej znane imprezy organizowane przez Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek to:

- Szydłowiecka Wiosna Kulturalna – cykliczne działania organizowane od ponad 35 lat w miesiącach maj i czerwiec,
- Przegląd Kapel Zespołów Ludowych Stylizowanych im. J. Derlety,
- Zamkowe Spotkania Teatralne o Laur Złotego Gargulca,
- Szydłowiecki Plener Malarski Artystów Mazowsza im. Władysława Maleckiego,
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Żeglarskiej „FOSA”,
- „Wianki” – obrzęd nocy sobótkowej z koncertami folkowymi na wyspie i dziedzińcu

Przy Zespole Szkół – Publicznej Szkole Podstawowej nr 2 w Szydłowcu funkcjonuje Izba Regionalna oraz Ekspozycja Muzealna „Ocalić od zapomnienia”.

Wśród obiektów sportowych na terenie Szydłowca należy wymienić stadion Miejskiego Klubu Sportowego „Szydłowianka” przy ul. Targowej, oraz halę sportową o łącznej powierzchni ponad 1800 m², posiadającą boiska do piłki ręcznej, koszykówki, piłki siatkowej oraz tenisa ziemnego.

Największą cykliczną imprezą sportową organizowaną na terenie gminy jest Ogólnopolski Bieg Uliczny „Sadek”. Na stałe wpisał się on już w tradycję, przyciągając gości także spoza regionu. Od 2005 roku w/w impreza będzie organizowana wspólnie z Urzędem Miejskim i SCK – Zamek.

Na terenie miasta Szydłowiec w sezonie wakacyjnym czynny jest Ośrodek Rekreacyjny „Zalew” (administratorem obiektu jest SCK – Zamek). Dysponuje on wypożyczalnią sprzętu wodnego, na jego terenie znajduje się także kawiarnia, miejsca noclegowe, a w pobliżu umiejscowiony jest parking.

W gminie nie ma zorganizowanych pól namiotowych, ani hoteli.

Na terenie gminy bierze swój początek znakowany kolorem czerwonym szlak turystyczny „Partyzancki” łączący Szydłowiec, Chlewiska, Ruski Bród, rezerwat „Puszcza u źródeł Radomki” i dalej Anielin (pomnik „Hubala”), oraz Inowódz. Szlak rozpoczyna się na cmentarzu partyzanckim pod Skarbową Górą, przebiega przez piękne lasy jodłowe Garbu Gielniowskiego a następnie sosnowe bory Puszczy Pileckiej. Na trasie znajdują się miejsca związane z walkami oddziału dowodzonego przez mjr Hubala oraz innych oddziałów partyzanckich z czasów II wojny światowej, jak również liczne zabytki architektury obronnej i sakralnej.

1.1.7. Analiza zasobów mieszkaniowych Miasta

Według stanu na 31.12.2006 r. w Szydłowcu było 5 761 mieszkań o 21 613 izbach i 404 331 m² powierzchni użytkowej (Tab. 1).

Tab. 1 Zasoby mieszkaniowe Szydłowca wg form własności

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem						
mieszkania	miesz.	5 387	5 694	5 723	5 742	5 761
izby	izba	19 983	21 228	21 391	21 502	21 613
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	370 749	395 496	399 243	401 829	404 331
zasoby komunalne						
mieszkania	miesz.	452	0	0	293	293
izby	izba	1 400	0	0	893	893
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	20 601	0	0	13 372	13 372
zasoby spółdzielni mieszkaniowych						
mieszkania	miesz.	1 288	1 288	1 288	1 288	1 288
izby	izba	4 403	4 403	4 403	4 403	4 403
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	66 258	66 258	66 258	66 258	66 258
zasoby zakładów pracy						
mieszkania	miesz.	129	468	468	126	126
izby	izba	400	1 450	1 450	400	400
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	6 745	22 191	22 191	6 462	6 462
zasoby osób fizycznych						
mieszkania	miesz.	3 770	3 930	3 959	4 027	4 046
izby	izba	14 708	15 335	15 498	15 766	15 877
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	295 415	306 454	310 201	315 144	317 646
zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)						
mieszkania	miesz.	0	0	0	0	0
izby	izba	0	0	0	0	0
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	0	0	0	0	0
zasoby pozostałych podmiotów						
mieszkania	miesz.	4	8	8	8	8
izby	izba	28	40	40	40	40
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	413	593	593	593	593

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

W analizowanym okresie zaobserwowano nieznaczny (6,9%) przyrost mieszkań – o 6,0% w mieście i o 8,5% na terenach wiejskich.

Tab. 2 Zasoby mieszkaniowe Szydłowca wg lokalizacji

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem						
mieszkania	miesz.	5 387	5 694	5 723	5 742	5 761
izby	izba	19 983	21 228	21 391	21 502	21 613
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	370 749	395 496	399 243	401 829	404 331
w mieście						
mieszkania	miesz.	3 492	3 656	3 679	3 691	3 705
izby	izba	13 447	14 161	14 294	14 364	14 445
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	238 492	252 877	255 738	257 379	259 284
na wsi						
mieszkania	miesz.	1 895	2 038	2 044	2 051	2 056
izby	izba	6 536	7 067	7 097	7 138	7 168
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	132 257	142 619	143 505	144 450	145 047

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Stopień wyposażenia mieszkań wiejskich w podstawowe instalacje jest niższy niż w mieście. Jak wynika z danych umieszczonych w tabeli (Tab. 3) tereny wiejskie gminy nie posiadają sieci gazowej.

Tab. 3 Standard wyposażenia mieszkań

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem						
wodociąg	miesz.	4 969	5 008	5 037	5 056	5 075
ustęp splukiwany	miesz.	4 075	4 133	4 162	4 181	4 200
łazienka	miesz.	4 094	4 154	4 183	4 202	4 221
centralne ogrzewanie	miesz.	4 093	4 150	4 179	4 182	4 201
gaz sieciowy	miesz.	1 929	1 933	1 937	1 939	1 939
w mieście						
wodociąg	miesz.	3 496	3 516	3 539	3 551	3 565
ustęp splukiwany	miesz.	3 302	3 334	3 357	3 369	3 383
łazienka	miesz.	3 256	3 290	3 313	3 325	3 339
centralne ogrzewanie	miesz.	3 167	3 199	3 222	3 222	3 236
gaz sieciowy	miesz.	1 929	1 933	1 937	1 939	1 939
na wsi						
wodociąg	miesz.	1 473	1 492	1 498	1 505	1 510
ustęp splukiwany	miesz.	773	799	805	812	817
łazienka	miesz.	838	864	870	877	882
centralne ogrzewanie	miesz.	926	951	957	960	965
gaz sieciowy	miesz.	25	25	25	25	25

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Z analizy powyższych wskaźników wynika, że wyposażenie mieszkań w przyłącza wodne w Szydłowcu wynosi ok. 88%, z tym, że w mieście wskaźnik ten wynosi ponad 90%, a na terenach wiejskich ok. 70%. Wskaźniki dotyczące wyposażenia mieszkań w ustępy splukiwane, łazienki i centralne ogrzewanie kształtują się na poziomie ok. 70% (ok. 90% w mieście i ok. 40% na terenach wiejskich). Do sieci gazowej przyłączone są mieszkania na terenie miasta oraz częściowo sołectwo Szydłówek a wskaźnik gazyfikacji wynosi nieco ponad 50%.

1.1.8. Zasoby infrastruktury technicznej Miasta

Drogi i komunikacja

Podstawowymi ciągami drogowymi, na których opiera się sieć komunikacyjna gminy i miasta Szydłowiec są dwie drogi krajowe:

- droga krajowa ekspresowa nr 7: Gdańsk-Warszawa-Radom-Kielce-Kraków-Chyżne. Droga krajowa przebiega gminę na długości 14,844 km
- droga wojewódzka nr 727: Kraków-Przysucha-Szydłowiec-Wierzbica. Droga wojewódzka przebiega gminę na długości 5,538 km

Drogi te tworzą południkowo-równoleżnikowy układ krzyżowy przecinający się w mieście Szydłowiec.

Podstawowy układ komunikacyjny dopełniają drogi powiatowe, w których w skład wchodzi:

- nr 34305 Kochanów - Smagów - Krzcięcin
- nr 34308 Jabłonica - Pogroszyn - Chustki
- nr 34313 Szydłowiec - Aleksandrów - granica województwa
- nr 34371 Hucisko - Budki Długie
- nr 34411 Świerczek - Szydłówek
- nr 34477 Szydłowiec - Gąsawy Rządowe - Mirów
- nr 34478 Sadek - Zbijów - granica województwa
- nr 34479 Barak - Sadek - stacja kolejowa Szydłowiec
- nr 34480 Skarżysko Książęce - granica województwa
- nr 34481 Szydłowiec - Majdów
- nr 34482 Ciechołowice - Łazy
- nr 34483 Mniszek - Omięcín - Szydłowiec
- nr 34484 Omięcín - Zaborowie
- nr 34485 Łaziska - Zaborowie - Zastronie
- nr 34486 Łaziska - Zdziechów

Łączna długość dróg powiatowych (bez ulic miejskich) wynosi 71,841 km z tego 67,846 km to drogi posiadające nawierzchnię utwardzoną, natomiast 3,995 km to drogi o nawierzchni gruntowej.

Do kategorii dróg powiatowych należy zaliczyć także następujące ulice miasta Szydłowiec:

1. Folwarczna
2. Kościuszki
3. Podgórze
4. Radomska
5. Książek Stary
6. Książek Nowy
7. Kolejowa
8. Książek Majdowski

Długość ulic w randze dróg powiatowych w obszarze miasta wynosi 12,709 km. Są to ulice utwardzone.

Układ dróg w gminie Szydłowiec dopełniają drogi gminne, do których należy zaliczyć:

- nr 3413001 Długosz - Rybianka - do drogi 727
- nr 3413002 Ziomaki - Świniów
- nr 3413004 Jankowice - Zastronie
- nr 3413009 od drogi 34478 - Sadek - las
- nr 3413010 Świerczek - granica gminy - (Orłów)
- nr 3413011 Szydłówek - stacja PKP Szydłowiec
- nr 3413013 (Leszczyzny) - granice gminy - Hucisko
- nr 3413014 Ciehostowice - Hucisko
- nr 3413015 Łazy - do drogi 34481
- nr 3413016 Barak - Wola Korzeniowa - Książek Majdowski
- nr 3413017 Szydłowiec - Wola Korzeniowa
- nr 3413018 Chustki - Jankowice - Wysocko
- nr 3413019 Zdziechów - Lisica
- nr 3413020 Wysoka - Świniów
- nr 3413021 Ziomaki - Omięcin
- nr 3413022 Chustki - granica gminy - (Orłów)
- nr 3413023 Krzcięcin - Korzyce
- nr 3413024 Rybianka - Mszadla
- nr 3413025 Wysocko - granica gminy- (Krawara)
- nr 3413026 Szydłowiec - Sadek - granica województwa - (Skarżysko Kościelne)
- nr 3413027 Zdziechów - Lisica - Zdziechów Metków
- nr 3413028 (Jastrząb) - granica gminy - Kolonia Chustki
- nr 3413029 Chustki - Kolonia Chustki
- nr 3413030 Korzyce - Omięcin
- nr 3413037 od drogi 34411 - Szydłówek
- nr 3413038 od drogi 734 - Szydłówek Kolonia - do granicy miasta
- nr 3413042 od drogi 34486 - Świniów- granica gminy - (Orońsko)
- nr 3413043 od drogi 3413018 - Chustki

Łączna długość dróg gminnych (bez ulic miejskich) wynosi 63,565 km z tego 30,250 km posiada nawierzchnię utwardzoną

Układ komunikacyjny gminy i miasta zapewnia prawidłowe połączenie ze stolicą województwa za pomocą drogi krajowej nr 7. Na terenie miasta i gminy nie funkcjonuje komunikacja miejska i podmiejska. W mieście i gminie funkcjonują głównie prywatne małe firmy transportowe. Transport osobowy opiera się na Przedsiębiorstwach PKS. Funkcjonowanie autobusów spełnia oczekiwania mieszkańców gminy. Zasięgi dojazd pieszych do przystanków nie przekraczają 2 km, co zajmuje do 30 minut na dojeździe.

Teren miasta i gminy obsługiwany jest przez przewoźników prywatnych i Oddział PKS Starachowice. Długość linii autobusowych obsługiwanych przez to przedsiębiorstwo wynosi około 55 km. Ilość kursów łącznie z kursami przelotowymi wynosi ok. 160.

W Szydłowcu funkcjonuje dworzec PKS (obecnie teren prywatny)

Koleje

W środkowowschodniej części gminy przebiega linia kolejowa I rzędna zelektryfikowana Warszawa-Radom-Kielce-Kraków. Długość trasy na terenie gminy wynosi 3,6 km.

Na granicy z gminą Jastrząb leży stacja kolejowa Szydłowiec. Zarówno linia, jak i stacja kolejowa nie mają dla miasta i gminy większego znaczenia związanego z przewozami pasażerskimi i towarowymi, ponieważ są znacznie oddalone od miasta i terenów zainwestowania.

Gospodarka wodno-ściekowa

W gminie Szydłowiec eksploatowanych jest sześć ujęć wody, a ich rozmieszczenie przedstawia się następująco:

1. Szydłowiec – trzy studnie w tym jedna nieczynna (brak możliwości uzdatniania) – jedno ujęcie
2. Sadek – dwie studnie głębinowe – jedno ujęcie
3. Majdów – dwie studnie – jedno ujęcie
4. Zdziechów – dwie studnie – jedno ujęcie
5. Hucisko – jedna studnia – jedno ujęcie
6. Wysoka – jedna studnia – jedno ujęcie

Brak zbiorników retencyjnych na poszczególnych ujęciach wody powoduje, że wydajność studni nie pokrywa w pełni zapotrzebowania w wodę w okresach zwiększonego zużycia np. w czasie okresowej suszy.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę są wodociągi zbiorowe, studnie kopalne i wodociągi zagrodowe.

W Szydłowcu wszyscy mieszkańcy mają dostęp do sieci wodociągowej.

Nie posiadają jeszcze dostępu do sieci wodociągowej mieszkańcy wiosek:: Krzcięcin, Wilcza Wola, Omięcin, Świniów, Korzyce, Zastronie,

Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 137 km, w tym:

- sieć magistralna i sieć rozdzielcza – 91,15 km
- sieć przyłączy – 46,26km

Sieć wodociągowa zbudowana jest:

- z żeliwa 15%
- z azbestocementu 10%
- z PCV 50%
- z polietylenu 25%

Okres eksploatacji sieci wodociągowej:

- do 5 lat 20%
- od 6 do 10 lat 50%
- od 11 do 20 lat 15%
- od 21 do 30 lat 10%
- od 31 do 50 lat 5%

Miasto Szydłowiec posiada kanalizację sanitarną. Obejmuje ona swoim zasięgiem większą część zainwestowania miejskiego.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej w mieście wynosi 51,03 km, w tym:

- kanalizacja sanitarna wynosi 29,6 km
- przyłącza wynoszą 21,43 km

Kanalizacja zbudowana jest w 70% z PCV, natomiast w 30% z kamionki.

Okres eksploatacji sieci kanalizacyjnej:

- do 5 lat 30%
- od 6 do 10 lat 30%
- od 11 do 20 lat 30%
- od 21 do 30 lat 5%
- od 31 do 50 lat 5%

W Szydłowcu 80% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej, zaś na wsiach jest to znikomy procent korzystających, który wynosi zaledwie 5%.

Oczyszczalnia ścieków jest oczyszczalnią typu biologiczno-mechanicznego. Roczna ilość przyjmowanych ścieków wynosi 384 000 m³ i ilość ta jest w całości oczyszczana. Ścieki z terenu miasta oczyszczane są w oczyszczalni ścieków w Szydłowcu o przepustowości 3 500m³/d.

Sieć ciepłownicza

Zarząd oraz eksploatację systemu ciepłowniczego na terenie miasta Szydłowiec prowadzi Ciepłownia Miejska sp. z o.o. Dysponuje ona jednym centralnym źródłem ciepła, tj. ciepłownią. Jest ona wyposażona w 3 kotły typu WR-10, których łączna moc zainstalowana wynosi 34,89 MWt. Obecnie jednak centralne źródło ciepła dysponuje mocą zainstalowaną 23,26 MWt, z czego wykorzystane jest max. 19,0 MWt dla potrzeb c.o. i podgrzewania ciepłej wody użytkowej. Stan taki spowodowany jest tym, że ze względu na mniejsze niż zakładano w ówczesnych planach zapotrzebowanie na ciepło i obecne uwarunkowania prawno-ekonomiczne, wycofano z użytkowania 1 kocioł WR-10, który i tak jest zakwalifikowany przez IDT do remontu kapitalnego.

Na terenie gminy funkcjonuje również kotłownia zakładowa ZEP „PROFEL”, która zaspokaja jedynie potrzeby własnego zakładu.

W części budynków prywatnych i użyteczności publicznych na terenie gminy Szydłowiec, do których zalicza się: szkoły, przychodnie, ZOZ, domy jednorodzinne, dokonano w ostatnich latach modernizacji źródeł ciepła (wykorzystano min. dotacje z Funduszu Ochrony Środowiska). W wyniku tych zmian

kotłownie węglowe zostały wymienione na zautomatyzowane źródła ciepła opalane gazem płynnym lub olejem opałowym. W nielicznych przypadkach został wykorzystany gaz ziemny, jeżeli był dostępny.

Zaopatrzenie w gaz

Łączna długość sieci gazowej wynosi 20,5 km.

Całe miasto Szydłowiec zaopatrzone jest w sieć gazową z wyjątkiem osiedli „Północ” i „Nad Zalewem”.

Na terenie gminy jedyną wsią zaopatrzoną w sieć gazową jest Szydłówek.

Elektroenergetyka

Główne źródło zasilania sieci SN miasta i gminy Szydłowiec stanowi stacja 110/15 kV Szydłowiec, która zasilana jest liniami 110 kV relacji Rożki-Szydłowiec oraz Szydłowiec-Skarżysko. Stacja ta posiada dwa transformatory.

Eksploatacją sieci przemysłowych tj. GPZ w Szydłowcu, linia 220 kV Rożki-Jaworzno, linie 110 kV przebiegające przez teren miasta i gminy zajmuje się Rejon Energetyczny Najwyższych Napięć w Radomiu.

Napowietrzna i kablowa sieć średniego napięcia zasilają stacje transformatorowe 15/0,4 kV. Stacje te poprzez linie niskiego napięcia doprowadzają energię do odbiorców.

Eksploatacją sieci rozdzielczej tj. SN/nn, linii SN i linii nn zajmuje się Rejonowy Zakład Energetyczny Skarżysko-Kamienna.

Na terenie miasta i gminy znajduje się 95 stacji trafo SN/nn, z czego 71 sztuk to stacje wewnętrzne, a 24 sztuki to stacje napowietrzne.

Sieć telekomunikacyjna

Miasto i gmina należą do radomskiej strefy numeracyjnej i rejonu telekomunikacji w Szydłowcu.

Potrzeby telefoniczne zapewnia centrala analogowa 3888 NN w oparciu o przebiegające przez gminę światłowody relacji Radom-Kielce (wzdłuż torów PKP) oraz światłowód Jastrząb-Chlewiska (wzdłuż drogi wojewódzkiej).

Na terenie miasta i gminy sieć telekomunikacyjna obsługiwana jest przez Telekomunikację Polską S.A. oraz „Pilicką Telefonię”. Istniejąca sieć telekomunikacyjna w pełni pokrywa bieżące zapotrzebowanie miasta i gminy.

Składowiska komunalne i przemysłowe

Na terenie gminy znajduje się jedno składowisko odpadów. Jego właścicielem jest Urząd Miejski. Składowisko mieści się w zachodniej części miasta (3 km od centrum). Zajmuje powierzchnię 3,33 ha. Nagromadzenie odpadów na dzień dzisiejszy wynosi 15 000 MG.

Odpady są przyjmowane jako komunalne zmieszane z wyłączeniem odpadów niebezpiecznych tj. azbesty, akumulatory, baterie, odpady garbarskie i inne, których składowania nie przewiduje instrukcja eksploatacji składowiska.

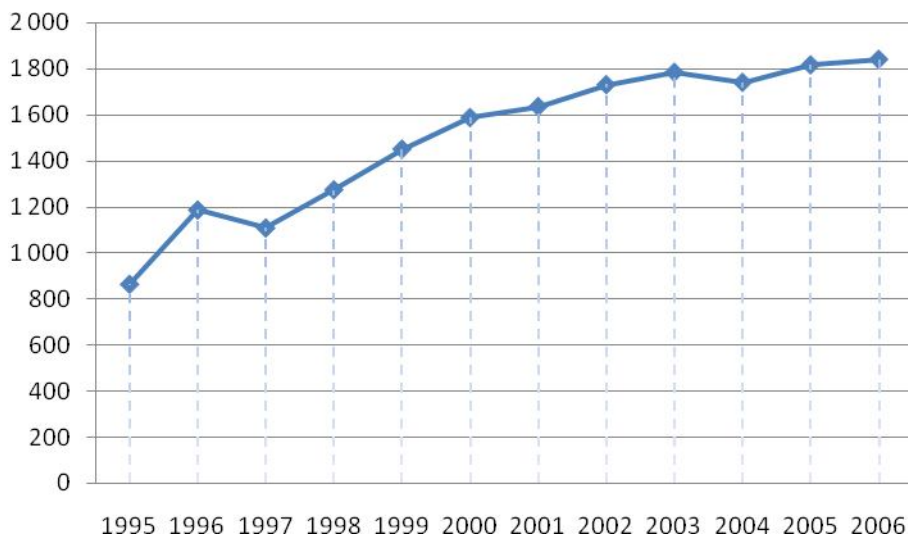
Składowisko będzie czynne do momentu uruchomienia nowoczesnego składowiska odpadów w Radomiu, które planowane jest na rok 2011.

1.2. Sfera gospodarcza

1.2.1. Struktura działalności gospodarczej i trendy

Potencjał ekonomiczny miasta wyrazić można w liczbie przedsiębiorstw zlokalizowanych na jego obszarze. Od wielu lat w Szydłowcu stale rośnie liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (Wykres 1) – w 2006 roku zarejestrowanych było ich 1841.

Wykres 1 Liczba podmiotów gospodarczych w Szydłowcu w latach 1995-2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

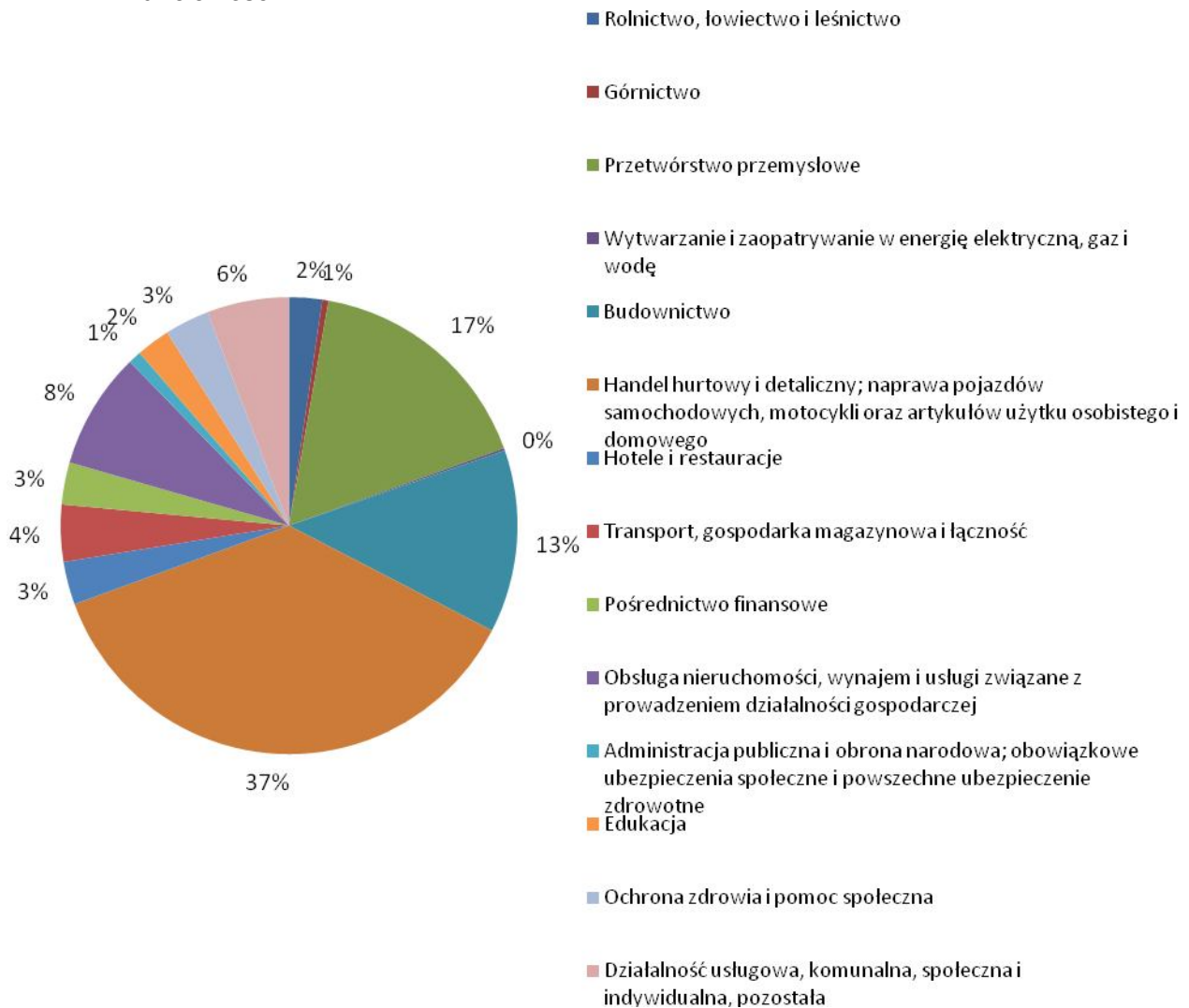
Ponad 1500 działających w Szydłowcu podmiotów stanowią przedsiębiorstwa osób fizycznych (Tab. 4). Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część PKB podmiotami są właśnie najmniejsze firmy, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku.

Tab. 4 Jednostki gospodarcze w Szydłowcu wg sektorów gospodarki

Sektor publiczny	67
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	43
spółki handlowe	2
inne	22
Sektor prywatny	1 774
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 550
spółki handlowe	25
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2
spółdzielnie	11
stowarzyszenia i organizacje społeczne	39
inne	147
Ogółem	1 841

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Wykres 2 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Szydłowcu w 2006 roku według rodzaju działalności

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Biorąc pod uwagę branże, w których funkcjonują przedsiębiorstwa zlokalizowane na terenie miasta, zauważyć można zdecydowaną przewagę sektora handlu (37%). Ważnymi segmentami są także: przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, i obsługa nieruchomości (Wykres 2).

Jednym z podstawowych wskaźników ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom aktywizacji gospodarczej liczony jako liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tysięcy mieszkańców (Tab. 5). Wyraża się nim skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Tab. 5 Poziom aktywizacji gospodarczej w Szydłowcu w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Podmioty gospodarcze	1 588	1 636	1 731	1 785	1 741	1 817	1 841
Ludność	19 754	19 741	19 679	19 601	19 560	19 572	19 474
Poziom aktywizacji	804	829	880	911	890	928	945

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

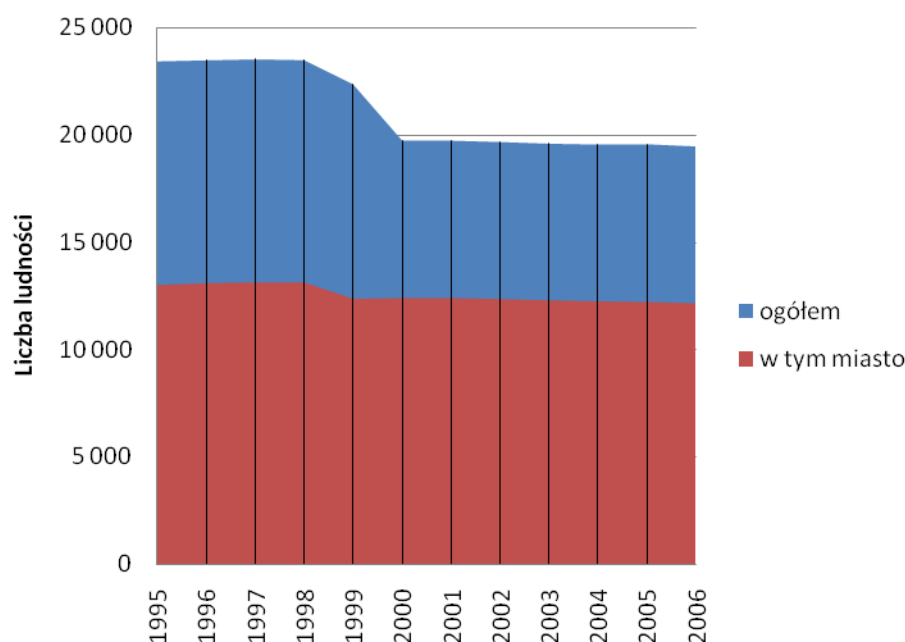
Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez mieszkańców Szydłowca jest przeciętna na tle całego kraju i wręcz niska na tle województwa mazowieckiego, dla których to obszarów wskaźnik poziomu aktywizacji wynosi odpowiednio 954 i 1179. Wyraża to więc średnie zaufanie do sytuacji na rynku.

1.3. Sfera społeczna

1.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna terenu

Z danych demograficznych uzyskać można wiele informacji o źródłach obecnych trudności, co może pomóc zdiagnozować zagrożenia.

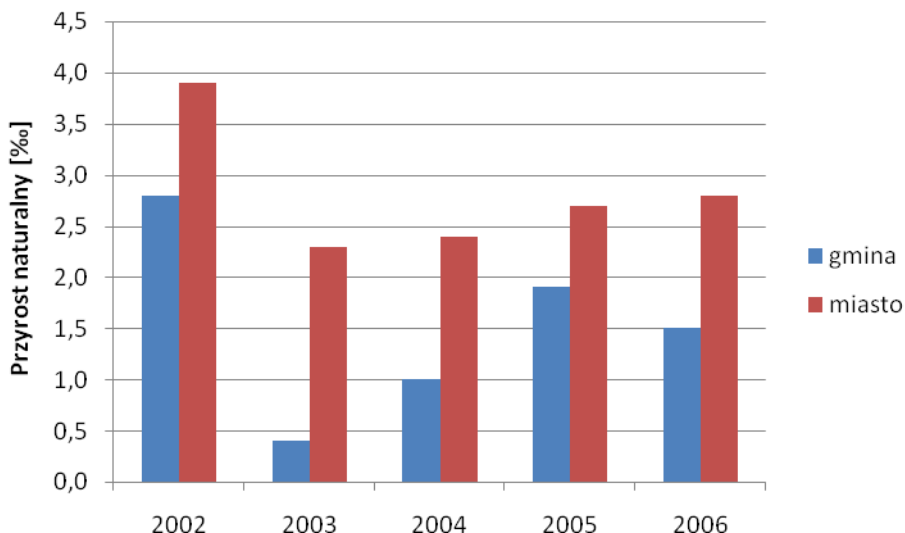
Wykres 3 Stan ludności w Szydłowcu na dzień 31 XII wg stałego miejsca zameldowania w latach 1995-2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Powyższy wykres uwidacznia znaczący spadek liczby mieszkańców Szydłowca, przede wszystkim na terenach wiejskich (Wykres 3). Ubytku ludności można upatrywać w zmniejszeniu się przyrostu naturalnego lub emigracji z terenu gminy. Przyrost naturalny, co zostało zaprezentowane na poniższym wykresie (Wykres 4), od kilku lat kształtuje się na dodatnim poziomie, więc stałe zmniejszanie się liczby ludności w Szydłowcu spowodowane jest emigracją ludności, zarówno wewnętrzną (do innych miast), jak i zagraniczną.

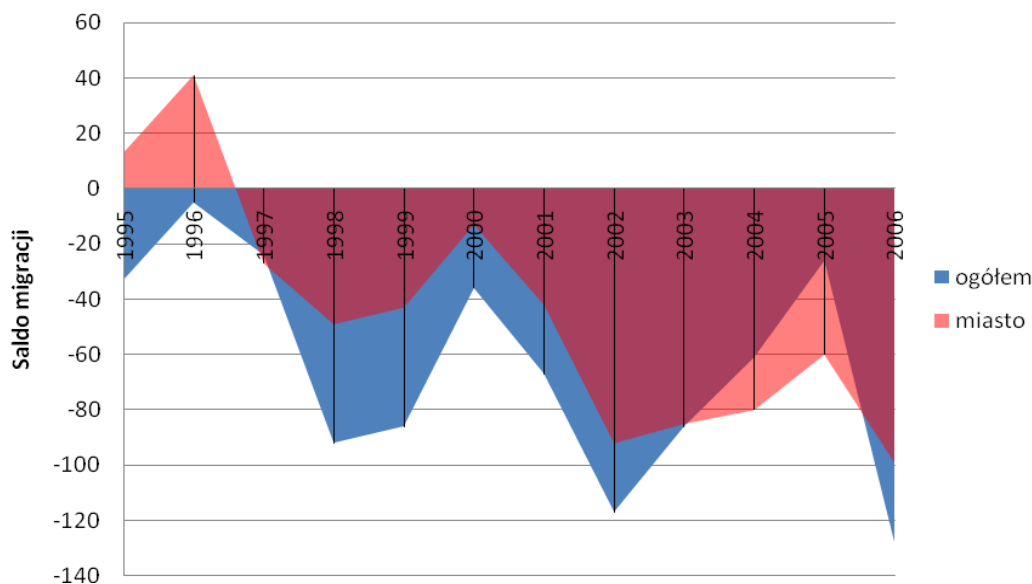
Wykres 4 Przyrost naturalny w Szydłowcu w latach 2002-2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Mimo, że w regionie mazowieckim występuje największe w kraju dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (2,7‰ na 1000 mieszkańców), na jego obrzeżach obserwować można proces dokładnie odwrotny. Jak zostało to zaprezentowane na poniższym wykresie, zarówno na terenie całej gminy oraz samego miasta Szydłowca zaobserwować można od wielu lat ujemne saldo migracji (Wykres 5).

Wykres 5 Saldo migracji w Szydłowcu w latach 1995-2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Spadek liczby ludności jest wspólnym problemem większości gmin położonych na obrzeżach województwa mazowieckiego.

Ujemne saldo migracji ludności jest czynnikiem negatywnym, gdyż może to wpłynąć na zmniejszenie wpływów do budżetu miasta m.in. z tytułu podatków.

Zmniejszająca się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (Tab. 6), generalnie postrzegana jako zjawisko negatywne, posiada również pozytywne aspekty, które dają możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury i bazy dydaktycznej prowadzące do rozwoju bogatej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce i chcą rozwijać swoje umiejętności jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia. Sytuacja taka może się stać szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkowi kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji.

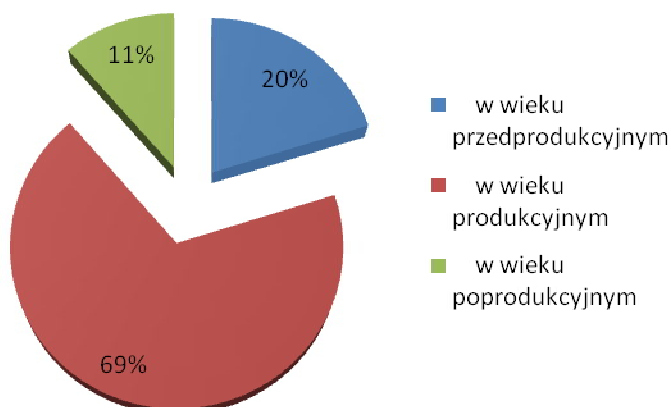
Tab. 6 Ludność według ekonomicznych grup wieku

Lata		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	5 290	5 096	4 866	4 633	4 465	4 334	4 181
	w tym miasto	3 260	3 114	2 939	2 776	2 646	2 520	2 417
Ludność w wieku produkcyjnym	ogółem	11 665	11 859	11 976	12 149	12 297	12 370	12 386
	w tym miasto	7 789	7 947	8 042	8 149	8 208	8 226	8 217
Ludność w wieku poprodukcyjnym	ogółem	2 577	2 581	2 630	2 649	2 628	2 649	2 690
	w tym miasto	1 178	1 186	1 234	1 270	1 271	1 318	1 362

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Jednocześnie przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym będzie w całym kraju powodował silną presję na system emerytalny – zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową oraz na system opieki zdrowotnej – zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku oraz rozwój usług opiekuńczych. Dlatego też jednym z obszarów zainteresowania miasta powinno być wspieranie aktywnej starości.

Wykres 6 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku, stan na dzień 31 XII 2006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Na powyższym wykresie (Wykres 6) widoczne jest, iż Szydłowiec charakteryzuje się nieco niższym od średniej krajowej (22%) procentem osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wyższym niż średnia krajowa (64%) udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.

1.3.2. Poziom zatrudnienia i bezrobocie

Jednym z ważnych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia oraz liczba osób bezrobotnych. W ciągu ostatnich czterech lat poziom zatrudnienia jest niemal niezmienny, natomiast liczba bezrobotnych z roku na rok spada i w 2006 wyniosła, po raz pierwszy od lat, mniej niż liczba pracujących (Tab. 7, Tab. 8).

Tab. 7 Pracujący w Szydłowcu w latach 2003-2006

Liczba osób pracujących	Ogółem				Mężczyźni				Kobiety			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
	2 538	2 455	2 367	2 547	1 293	1 261	1 210	1 283	1 245	1 194	1 157	1 264

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

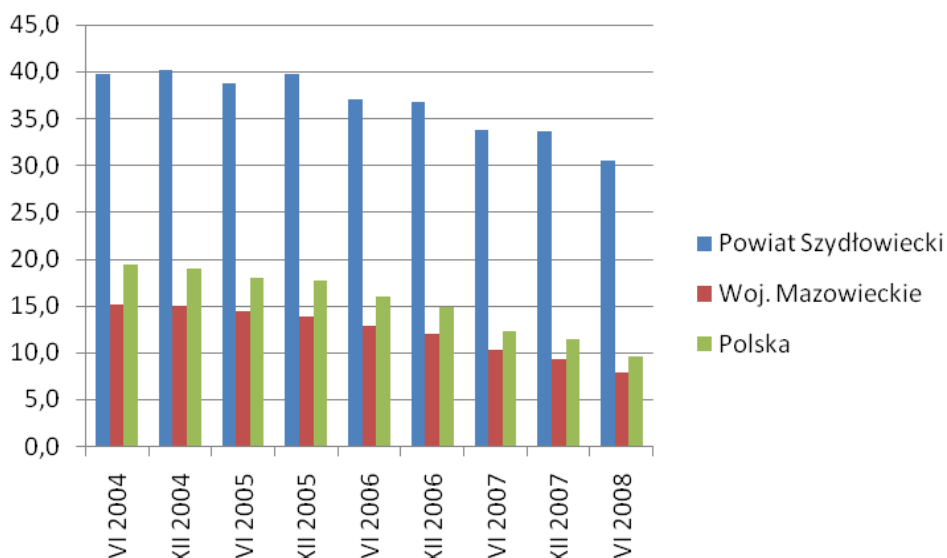
Tab. 8 Bezrobotni zarejestrowani w Szydłowcu w latach 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
ogółem	3 133	3 078	3 015	2 594
mężczyźni	1 529	1 526	1 455	1 247
kobiety	1 604	1 552	1 560	1 347

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Od kilku lat bezrobocie systematycznie spada, lecz cały czas stopa bezrobocia znajduje się na bardzo wysokim poziomie, przekraczającym w czerwcu 2008 roku 30%, znacznie przewyższającym średnią dla kraju (9,6) i województwa (7,8) (Wykres 7).

Wykres 7 Stopa bezrobocia w Powiecie Szydłowieckim, Województwie Mazowieckim i w Polsce w latach 2004-2008

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie

Najczęściej spotykanymi barierami społecznymi wejścia na rynek pracy są:

- niedopasowanie posiadanego wykształcenia i przygotowania zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców,
- brak gotowości do reorientacji zawodowej,
- brak wyuczonego zawodu,
- niskie kwalifikacje,
- dezaktualizacja zawodu,
- brak gruntownego doświadczenia zawodowego wynikającego z częstej zmiany pracy i podejmowania prac jakichkolwiek dla ratowania własnej egzystencji.

Mimo systematycznego zmniejszania ogólnej liczby bezrobotnych wielu mieszkańców Szydłowcu w wieku produkcyjnym pozostaje bez pracy, tym samym bez środków do godnego życia. Należy podjąć działania w celu zminimalizowania problemu bezrobocia i wesprzeć osoby aktywnie poszukujące pracy.

Walka z bezrobociem jest trudnym i długotrwałym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji firm i organizacji. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumie się tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktykę w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy. Na czele wśród podmiotów niezbędnych do uruchomienia skutecznego programu zwalczania bezrobocia wysuwają się ośrodki władzy (centralnej, lokalnej i samorządowej) oraz organizacje pozarządowe.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych bardzo trudny. Pojawiające się problemy finansowe rodzą konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie.

Negatywnym skutkiem bezrobocia są także problemy dzieci osób bezrobotnych, na które również należy zwrócić szczególną uwagę. Odczuwanie przez dzieci własnej sytuacji jako gorszej często prowadzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Zawęża się krąg wspólnych zainteresowań rówieśniczych, dzieci przestają być zapraszane do wspólnej nauki i zabawy. Zdarza się także, że jednocześnie z odrzuceniem przez rówieśników, z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Taka sytuacja ma wpływ na postawy dzieci, na ich zachowanie oraz decyzje podejmowane w dorosłym życiu.

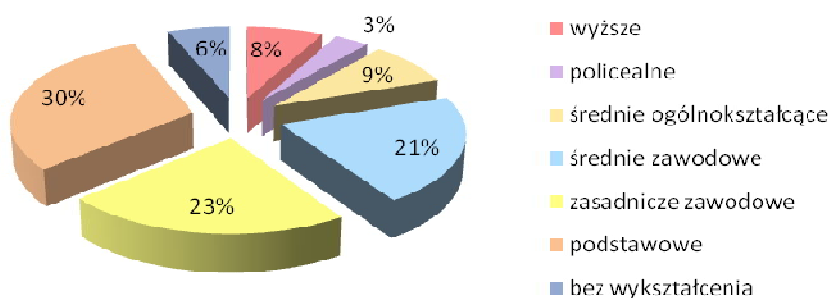
Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja może być odbierana jako przejaw braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej czy życiowe nieudacznictwo. Powoduje to zachwianie systemu wartości młodego pokolenia i obniżenie w hierarchii takich wartości jak wykształcenie, uczciwa praca, solidarność.

1.3.3. Wykształcenie mieszkańców

Z rynkiem pracy i bezrobociem ściśle związany jest poziom wykształcenia ludności.

Najwięcej mieszkańców Sulejówka posiada wykształcenie podstawowe – 30% oraz zasadnicze zawodowe – 23%. Wykształcenie średnie zawodowe posiada ok. 21% mieszkańców, a wykształcenie wyższe 8% (Wykres 8). Są to wskaźniki porównywalne do średniej krajowej i nieznacznie niższe od średniej dla województwa mazowieckiego.

Wykres 8 Wykształcenie mieszkańców Szydłowca

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

1.3.4. Infrastruktura społeczna

Oświata

Na terenie miasta i gminy Szydłowiec funkcjonują 2 przedszkola z łącznie 8 oddziałami, do których łącznie w 2006 roku uczęszczało 189 dzieci w wieku przedszkolnym. Dodatkowo w Szydłowcu funkcjonuje 13 oddziałów przedszkolnych przy siedmiu szkołach podstawowych, w których łącznie w 2006 roku uczęszczało 209 dzieci w wieku przedszkolnym.

Na obszarze miasta i gminy funkcjonuje 7 szkół podstawowych dysponujących łącznie 80 izbami lekcyjnymi. Aktualnie naukę pobiera w nich 1347 uczniów w 67 oddziałach.

Na terenie gminy istnieją 3 szkoły gimnazjalne z 43 izbami lekcyjnymi, w których uczy się 849 osób w 33 oddziałach.

Na terenie gminy zlokalizowane są również 2 placówki ponadgimnazjalne, które pozostają w gestii władz powiatu. Są to:

- a) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza kształcącej młodzież w profilach:
- ekonomiczno-administracyjnym,
 - biologiczno-chemicznym,
 - geograficzno-administracyjnym,
 - informatycznym,
 - ogólnym z rozszerzonym j. angielskim,

b) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 im. WOP (jedyna placówka szkolna na terenie gminy posiadająca internat), kształcący w następujących typach szkół:

- liceum ogólnokształcące,
- liceum profilowane,
- technikum,
- liceum techniczne,
- liceum zawodowe,
- zasadnicza szkoła zawodowa,
- szkoła specjalna.

Ponadto od 2003 roku w Szydłowcu funkcjonuje Centrum Kształcenia Praktycznego. Jednostka ta służyć ma uczniom techników, liceów i szkół zawodowych, realizując zadania z zakresu:

- organizowania kursów podwyższających kwalifikacje,
- organizowania kursów umożliwiających uzyskanie innych kwalifikacji (przekwalifikowanie),
- przygotowania zawodowego młodzieży, w zależności od potrzeb rynku pracy.

Wszystkie te szkoły ponadgimnazjalne dysponują 39 oddziałami. Uczęszcza do nich 1003 uczniów.

Funkcjonująca na terenie Szydłowca Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmuje się dziećmi i młodzieżą do 19 roku życia nie tylko z terenu gminy, ale i całego powiatu. Zatrudnionych w niej jest grono pedagogów, psychologów i logopedów, dzięki czemu wykonuje istotną funkcję w dziedzinie zarówno edukacji jak i profilaktyki, tak w pracy z dziećmi, jak i ich rodzicami.

Na terenie gminy nie ma ani państwowych, ani rodzinnych domów dziecka, ale funkcjonują jednak rodziny zastępcze, wychowujące dzieci.

Brak też szkół policealnych, artystycznych, a także szkolnictwa wyższego.

W ocenie Administracji Oświaty w Szydłowcu w gminie nie występują natomiast problemy odnośnie dowozu dzieci do szkół.

Na terenie gminy znajdują się trzy Domy Nauczyciela (w Szydłowcu, Majdowie i Sadku). Ich stan techniczny określa się jako dobry lub dostateczny.

Opieka zdrowotna

Wskaźnik nasycenia personelem medycznym na terenie gminy może wydawać się zadowalający, jeśli za punkt odniesienia przyjmimy tak inne gminy na terenie powiatu szydłowieckiego jak i inne jednostki samorządowe funkcjonujące w subregionie radomskim.

Dane statystyczne dotyczące nasycenia kadrami medyczną w przypadku Szydłowca należy rozpatrywać jednak w ujęciu ponadgminnym, gdyż ośrodki zdrowia funkcjonujące w mieście Szydłowcu służą także ludności innych gmin powiatu.

I tak wskaźnik liczby personelu medycznego na 10 tysięcy osób wynosi na terenie gminy – 11,4 dla liczby lekarzy (tak medycyny jak i stomatologów) i 17,7 dla liczby pielęgniarek. Dla porównania liczby te kształtują się na poziomie odpowiednio:

- 10,1 i 12,1 dla powiatu białobrzeskiego,
- 19,5 i 54,1 dla powiatu kozienickiego,
- 19,8 i 66,1 dla powiatu lipskiego,
- 10,4, 22,4 dla powiatu radomskiego ziemskiego,
- 11,2 i 30,0 dla powiatu zwoleńskiego.

Jednak nawet ten pozornie dosyć zadowalający poziom nasycenia znacznie odbiega od średniej dla całego Mazowszu, która wynosi odpowiednio 32,5 i 49,2.

W Szydłowcu nie funkcjonuje żaden szpital. Istnieją za to 4 placówki podstawowej opieki zdrowotnej, odpowiednio 2 w mieście i 2 na terenie gminy. Ponadto w Szydłowcu ma siedzibę dysponujący na dzień dzisiejszy 30 miejscami (dla osób czasowo wymagających opieki i pielęgnacji) Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy.

W skład Placówek Podstawowej Opieki Zdrowotnej podlegające pod SPZZOZ na terenie gminy Szydłowiec wchodzi następujące ośrodki:

- Przychodnia Rejonowa – Szydłowiec, ul. Staszica 4,
- Ośrodek Lekarza Rodzinnego w Szydłowcu ul. Wschodnia 23
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Majowie,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wysokiej,
- W skład Przychodni Specjalistycznych wchodzi następujące poradnie:
 - ul. Wschodnia 23: ortopedyczno-urazowa, chirurgiczna, urologiczna, onkologiczna, okulistyka, neurologiczna, dermatologiczna,
 - ul. Kościuszki 170: dermatologiczna, ginekologiczno-położnicza, zdrowia psychicznego, leczenia uzależnień od alkoholu,
 - ul. Kościuszki 178: poradnia gruźlicy i chorób płuc,
 - ul. Staszica 4: diabetologiczna, kardiologiczna, endokrynologiczna, ginekologiczno-położnicza.

Pacjenci ze schorzeniami, które nie mogą być leczone na terenie gminy przyjmowani są przez szpitale w Łży, Radomiu i Skarżysku-Kam..

Wskaźniki określające poziom nasycenia terenów wiejskich kadrami medycznymi, jakkolwiek w przypadku gminy Szydłowiec oscylują wokół średniej krajowej dla obszarów wiejskich, świadczą jednak zdecydowanie o niedoborze kadry medycznej na wsi, oraz o olbrzymiej dysproporcji między miastem Szydłowiec, a wiejskimi terenami gminy.

Co do tzw. otoczenia służby zdrowia to niewątpliwie bardziej utrudniony dostęp do usług świadczonych przez apteki miała i wciąż ma ludność zamieszkująca wiejską część gminy. Mimo wszystko zwrócić jednak należy uwagę na coraz łatwiejszy dostęp do usług aptecznych. Wydaje się, że decydujące znaczenie odegrał tu proces prywatyzacji i reprivatyzacji aptek w latach 90-tych. Obecnie w gminie i mieście Szydłowiec nasycenie aptekami (funkcjonuje 5, wszystkie prywatne i wszystkie w Szydłowcu) wydaje się zadowalające.

Pomoc społeczna

Na terenie Szydłowca działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Według stanu na 31.12.2007 r. przyznano świadczenia łącznie 1607 rodzinom. Liczba ta uwzględnia wszelkie – z wyłączeniem osób otrzymujących jedynie zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne – świadczenia przyznawane tak w ramach zadań zleconych jak i zadań własnych gminy, bez względu na ich źródło finansowania, rodzaj, liczbę i formę.

Według analiz MOPS głównymi powodami występowania mieszkańców gminy o pomoc są:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- długotrwała choroba,
- niepełnosprawność,
- konieczność ochrony macierzyństwa,
- bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- alkoholizm.

2. Nawiązanie do lokalnych i regionalnych dokumentów strategicznych

2.1. Strategia rozwoju Miasta i Gminy Szydłowiec

Jednym z dokumentów będących podstawą tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Szydłowiec była Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Szydłowiec. To ona nakreśliła misję i cele strategiczne miasta na kolejne lata. Ze względu na swoją specyfikę Lokalny Program Rewitalizacji uściśla tylko zadania dotyczące stref wymagających szczególnego wsparcia.

Zapis misji rozwoju jest wynikiem całościowej refleksji nad perspektywą rozwoju, zastanowienia nad głównymi kierunkami działalności, wartościami wyznawanymi przez lokalną społeczność i pożądanymi standardami zachowań mieszkańców Szydłowca. Stąd też misja rozwoju Szydłowca brzmi następująco: *Miasto i gmina Szydłowiec to historycznie ukształtowany ośrodek ponadlokalny, który będzie coraz bardziej atrakcyjny dla mieszkańców poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki, unikatowych zabytków, rozwiniętej bazy oświatowej oraz systemu zachęt dla inwestorów.*

Według założeń Strategii Miasto i gmina Szydłowiec powinna w roku 2020:

- mieć zlikwidowany problem bezrobocia
- mieć rozwiązany problem mieszkalnictwa
- mieć rozwiniętą infrastrukturę, aby można było bezpiecznie poruszać się po gminie i łatwo komunikować się z dowolnym miejscem w kraju
- posiadać sprawny system odbioru, składowania i utylizacji śmieci oraz możliwość pozyskania surowców wtórnych
- posiadać sprawną podstawową opiekę medyczną i socjalną, dostępną dla wszystkich mieszkańców,
- posiadać szkoły dostosowane do standardów europejskich
- mieć zagospodarowane użytki rolne oraz zalesione grunty klas niższych
- mieć rozwiniętą bazę sportową, turystyczną i agroturystyczną pozwalającą mieszkańcom miasta na przyjemne spędzenie wolnego czasu oraz być atrakcyjną dla turystów
- mieć czyste lasy i nieskażone środowisko

Urzeczywistnieniu Misji oraz powyższych założeń służyć mają cele strategiczne.

Sfera społeczna

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych

Sfera gospodarcza

Cel strategiczny 2. Tworzenie klimatu i warunków do inwestowania, promocji i rozwoju przedsiębiorczości

Cel strategiczny 3. Modernizacja i restrukturyzacja rolnictwa

Infrastruktura i komunikacja

Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej

Turystyka i ochrona środowiska

Cel strategiczny 5. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Miasta i Gminy Szydłowiec

Cel strategiczny 6. Ochrona środowiska naturalnego

Lokalny program rewitalizacji wykazuje także spójność z istniejącym Planem Rozwoju Lokalnego będącym w zakresie celów – dokumentem podrzędnym w stosunku do Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Szydłowiec.

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Szydłowiec w sferze problemów, celów i zadań wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

Misja województwa brzmi następująco:

Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.

Cele przewidziane w niniejszym Programie są zbieżne z następującymi celami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (Tab. 9).

Tab. 9 Zgodność celów LPR z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020

Cel Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020	Cele LPR
Cel strategiczny 1 – Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój rynku usług (w szczególności usług turystycznych) • poprawa jakości i estetyki przestrzeni publicznej • ochrona dziedzictwa kulturowego i cennych obiektów architektonicznych • urozmaicenie życia kulturalnego i możliwości spędzania wolnego czasu
Cel strategiczny 2 – Zwiększanie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie osobom przedsiębiorczym warunków do rozwoju sektora MSP • stworzenie nowych miejsc pracy • rozwój rynku usług (w szczególności usług turystycznych) • zwiększenie liczby przedsiębiorstw z sektora MSP • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Szydłowca • napływ zewnętrznych inwestorów do gminy
Cel strategiczny 3 – Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych oraz wprowadzenie udogodnień komunikacyjnych dla osób niepełnosprawnych • poprawa stanu budynków mieszkalnych w strefie śródmiejskiej • wzrost dochodów w budżecie gminy • poprawa bezpieczeństwa mieszkańców • poprawa warunków mieszkaniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Szydłowiec są także zgodne z następującymi celami pośrednimi Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego:

- 1) Rozwój kapitału społecznego:
 - a) Wzrost zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu
 - b) Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych
 - c) Intensyfikacja na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
- 2) Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
 - a) Rozwój MSP
 - b) Wspieranie instytucji otoczenia biznesu
- 3) Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych
 - a) Wzmocnienie potencjału rozwojowego ośrodków subregionalnych i małych miast,
 - b) Budowa i rozwój infrastruktury społecznej
 - c) Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju
- 4) Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu
 - a) Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej
 - b) Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego

2.3. Nawiązanie do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem programowym wynikającym z założeń realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (NSRO) na poziomie regionalnym.

Głównym celem RPO jest *poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa*.

Kluczowym problemem rozwoju Mazowsza jest dualizm w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego między metropolią warszawską a obszarami pozametropolitalnymi. Sposobem na niwelowanie różnic w poziomie rozwoju regionu jest wzmocnienie potencjału rozwojowego miast dla aktywizacji gospodarczej sąsiadujących z nimi terenów.

W celu zapobieżenia dalszej degradacji miast planowane są działania rewitalizacyjne, w oparciu o lokalne programy rewitalizacji, zmierzające do przekształcenia i wykorzystania obszarów problemowych do celów gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub turystycznych. Na terenach gdzie istotnym problemem jest dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych, starej zabudowy oraz osiedli, w tym budowanych z wielkiej płyty prowadzona będzie rehabilitacja tkanki miejskiej.

Wsparcie działań rewitalizacyjnych kierowane będzie głównie do ośrodków miejskich będących siedzibami Powiatów, a takim jest właśnie Szydłowiec. Możliwe będą działania rewitalizacyjne poprzez adaptacje, przebudowę lub remonty budynków i obiektów m.in. na cele społeczno-gospodarcze. Komplementarna wobec powyższych działań zmierzających do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych będzie odnowa zasobów mieszkaniowych.

Szczegółowe odniesienie do problemu rewitalizacji znajduje się w Priorytecie V Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu, Działanie 5.2. Rewitalizacja miast. W ramach tego działania można będzie realizować następujące przedsięwzięcia:

- Zintegrowane projekty odnowy obszarów miejskich:
 - renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, m.in. zlokalizowanych w strefie ochrony konserwatorskiej, w tym prace konserwatorskie, odnowienie fasad i dachów budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu
 - adaptacja, przebudowa lub remonty budynków oraz przestrzeni użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjno-społeczne, w tym między innymi: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie i ponadgimnazjalne, szkoły wyższe, szkolne stołówki, domy dziecka, ośrodki walki z patologiami społecznymi, poradnie psychologiczne, świetlice dla dzieci i młodzieży, domy kultury, warsztaty terapii zajęciowej lub obiekty służące pomocy społecznej
 - adaptacja, przebudowa lub remonty infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych
 - adaptacja, przebudowa lub remonty budynków, obiektów, infrastruktury i urządzeń przemysłowych i powojkowych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu w celu nadania im nowych funkcji użytkowych: usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, lub edukacyjnych
 - remonty lub przebudowa infrastruktury technicznej, w tym:
 - budowa, remonty lub przebudowa sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków
 - budowa, remonty lub przebudowa kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody
 - porządkowanie przestrzeni miejskiej: regeneracja, i zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym remonty lub przebudowa: placów, rynków, parkingów, placów zabaw dla dzieci, publicznych toalet miejskich, małej architektury (np. tarasy widokowe, fontanny, ławki), miejsc rekreacji, terenów zielonych oraz prace restauracyjne na terenie parków, tworzenie nowych terenów zieleni i parków
 - tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym: budowa lub remont oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu
 - poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego, a także estetyki przestrzeni publicznych, w tym: remonty, przebudowa lub modernizacja ulic oraz komunalnych dróg osiedlowych oraz małych obiektów inżynierskich (chodniki i przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe)
 - jako element projektu m.in.: wymiana elementów zawierających azbest, poprawa dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych

- Infrastruktura mieszkalnictwa:
 - odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/zewnętrznych, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, windy
 - instalacje techniczne budynku
 - działania w zakresie oszczędności energetycznej
 - przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Szydłowiec został opracowany zgodnie z założeniami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego oraz jest w pełni spójny z jego celami.

3. Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

3.1. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich

Przygotowanie i wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji musi uwzględniać szereg działań długofalowych dlatego program rewitalizacji przewidziany jest na lata 2008-2015. Obecnie rozpoczął się okres budżetowania 2007-2013, w ramach którego przewidziano konkretne instrumenty finansowe, za pomocą których można wspierać rozwój obszarów miejskich. Problematyka rewitalizacji także została ujęta w planach finansowych zawartych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2008-2013. Jednocześnie przewiduje się podział na dwa okresy: okres podstawowy ściśle związany z działaniami inwestycyjnymi w latach 2008-2013 oraz okres kontroli i monitoringu w latach 2013-2015.

Zasięg terytorialny LPR będzie stały dla całego okresu programowania, czyli lat 2008-2015. W razie przeobrażeń społecznych w Szydłowcu istnieje możliwość rozszerzenia lub zawężenia stref rewitalizowanych na inne, nie ujęte w tej wersji obszary lub rezygnacji z tych które nie będą już, w wyniku działań rewitalizacyjnych w latach 2008-2013, spełniać wymaganych kryteriów.

W celu przeprowadzenia rewitalizacji w pierwszej kolejności wyznaczyć zakres prac oparty o zidentyfikowane zjawiska kryzysowe. Zgodnie z wytycznymi dla tworzenia LPR na wyznaczonych do rewitalizacji obszarach powinny występować przynajmniej dwa z wymienionych zjawisk:

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,
- c) niekorzystne trendy demograficzne,
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji,
- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska,
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej,
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców,
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego,
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

W Szydłowcu podstawowym problemem jest bezrobocie powstałe w wyniku przemian gospodarczych i związanym z nim upadkiem dużych zakładów elektronicznych i kamieniarskich. Jednocześnie wraz z trudną sytuacją na rynku pracy zaczęło występować zjawisko emigracji spowodowane poszukiwaniem możliwości zatrudnienia poza granicami gminy. Dodatkowym elementem negatywnym utrudniającym rozwój rynku pracy jest mała elastyczność zawodowa mieszkańców połączona ze stosunkowo niskim wykształceniem oraz niższy niż w pozostałych częściach województwa wskaźnik aktywizacji gospodarczej. Ponad to długo letni brak inwestycji spowodował spadek jakości zasobów mieszkaniowych oraz niedostosowaną do dzisiejszych realiów ich technicznych ich wydajność energetyczną. Dlatego program rewitalizacji dla Szydłowca

powinien w szczególności opierać się naprzeciw działaniu bezrobociu i zwiększeniu zdolności zawodowej mieszkańców, jednocześnie poprzez inwestycje modernizacyjne na poprawie jakości życia mieszkańców.

3.2. Cele rewitalizacji

Głównym celem rewitalizacji Szydłowca jest przywrócenie cech śródmiejskich historycznemu centrum, wzmocnienie więzi społeczeństwa z miastem oraz wyeksponowanie walorów historycznych i kulturowych miasta. Zmniejszenie bezrobocia i przeciwdziałanie negatywnej migracji poprzez pobudzenie lokalnego rynku pracy i ożywienie gospodarki można osiągnąć w wyniku stworzenia bogatego rynku usług turystycznych na terenie gminy Szydłowiec. W tym celu należy wykonać prace remontowe i renowacyjne głównych obiektów historycznych miasta tj. zamku, Domu „Pod Dębem”, ratusza, fasad kamienic otaczających rynek, okolicznych ulic jak również kompleksowy remont dworca autobusowego i jego okolic. Ponadto konieczne jest wprowadzenie zasad funkcjonowania sklepów i punktów usługowych w okolicach rynku, preferujących obiekty obsługujące ruch turystyczny i rekreacyjny (tj. punkty gastronomiczne, usługi hotelarskie, sklepy z pamiątkami) a także zasad umieszczania obiektów małej architektury i szyldów reklamowych. Równoległe do prac inwestycyjnych należy podjąć działania ukierunkowane na zmianę kwalifikacji zawodowych społeczeństwa w celu dostosowania umiejętności pracowników do potrzeb rynku usług turystycznych. Ponadto niezbędne jest przygotowanie pakietu rozwiązań ułatwiających otwieranie nowych firm (np. zniesienie opłat rejestracyjnych, ograniczenie formalności, wprowadzenie kredytów preferencyjnych). Jednocześnie rewitalizacja ma na celu podniesienie standardu życia mieszkańców poprzez poprawę funkcjonalną przestrzeni publicznej oraz stworzenie nowych możliwości spędzania wolnego czasu. Cel ten realizowany będzie za pomocą wprowadzania do przestrzeni elementów małej architektury tj. ławek, fontann, rzeźb, oświetlenia. Do jego realizacji przyczyni się również zagospodarowanie zielonych przestrzeni publicznych poprzez utworzenie parków miejskich na terenie Placu Wolności i parku im. Marii Konopnickiej. Dodatkowo otwarcie w centrum miasta kawiarni, restauracji, pubów i klubów w dużym stopniu zwiększy jego atrakcyjność. Kolejnym elementem podnoszącym jakość życia mieszkańców jest zwiększenie bezpieczeństwa, które można osiągnąć za pomocą doświetlenia ulic i wprowadzenia systemu monitoringu. W efekcie końcowym zrewitalizowane strefy miasta będą oddziaływać na całą gminę Szydłowiec powodując wzrost standardu życia jej mieszkańców poprzez ożywienie gospodarcze regionu. Rewitalizacja jako złożony proces długofalowy oddziaływać będzie na miasto w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wszystkie te trzy sfery wzajemnie się uzupełniając tworzą kompleksowy program odnowy miasta. Najważniejsza w rewitalizacji pozostaje sfera społeczna, która stanowi podstawę wszelkich procesów rewitalizacji.

Cele społeczne rewitalizacji Szydłowca:

- stworzenie osobom przedsiębiorczym warunków do rozwoju sektora MSP,
- stworzenie nowych miejsc pracy,
- poprawa jakości przestrzeni publicznej,
- urozmaicenie życia kulturalnego i możliwości spędzania wolnego czasu,
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców,
- poprawa warunków mieszkaniowych.

Cele gospodarcze rewitalizacji Szydłowca:

- rozwój rynku usług (w szczególności usług turystycznych),
- zwiększenie bazy hotelowo-gastronomicznej,
- zwiększenie liczby przedsiębiorstw z sektora MSP,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Szydłowca,
- napływ zewnętrznych inwestorów do gminy,
- wzrost dochodów w budżecie gminy.

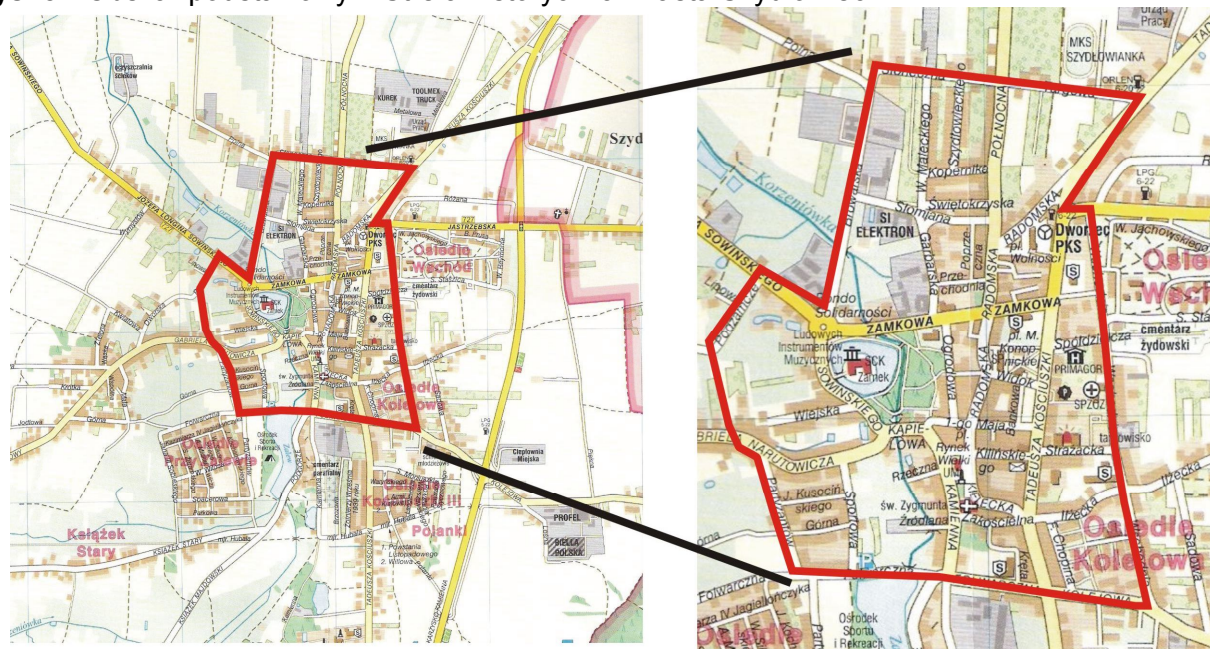
Cele przestrzenne rewitalizacji Szydłowca:

- poprawa jakości i estetyki przestrzeni publicznej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i cennych obiektów architektonicznych,
- utrwalenie powiązań przestrzennych strefy śródmiejskiej,
- stworzenie nowej jakości dworca autobusowego jako wizytówki miasta,
- likwidacja barier architektonicznych oraz wprowadzenie udogodnień komunikacyjnych dla osób niepełnosprawnych,
- poprawa stanu budynków mieszkalnych w strefie śródmiejskiej.

3.3. Obszary rewitalizacji i zasięg oddziaływania

W celu przeprowadzenia rewitalizacji w mieście Szydłowiec określono obszar wsparcia (Rys. 5) oraz wyznaczono w jego granicach trzy główne obszary rewitalizacji (Rys. 6, Rys. 7, Rys. 8). Obszar wsparcia wyznacza strefę działań wspomagających rewitalizację obszarów głównych, objęty jest działaniami miękkimi i zgodnie z definicją wyznaczony jest dla zagwarantowania skutecznej i wieloletniej rewitalizacji historycznej części Szydłowca.

Rys. 5 Obszar podstawowy – Strefa historyczna miasta Szydłowiec

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie

Obszar wsparcia obejmuje swoim zasięgiem strefę śródmiejską i pokrywa się z projektem Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Strefy Historycznej Centrum Miasta. Celem wyznaczenia obszaru podstawowego jest zachowanie ciągłości pomiędzy obszarami głównymi oraz stworzenie kompleksowego programu społecznego dla centrum Szydłowca (Fot. 6).

Fot. 6 Widok na centrum Szydłowca

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Cała część centralna miasta stanowi podstawowy ośrodek administracyjno-gospodarczy gminy, przez co prace rewitalizacyjne podjęte na tym terenie będą oddziaływały daleko poza granicami miasta, zwiększając tym samym skuteczność procesów przemian. Mając na uwadze, że w rewitalizacji najważniejsze są działania społeczne, obszar wsparcia jest wytypowany do wdrażania projektów przyczyniających się do mobilizacji zawodowej społeczności i aktywizacji drobnych przedsiębiorców. Jednocześnie poprzez wdrożenie odpowiednich mechanizmów finansowych możliwa będzie modernizacja zasobów mieszkaniowych, mająca na celu poprawę jakości tych zasobów oraz ich energooszczędności.

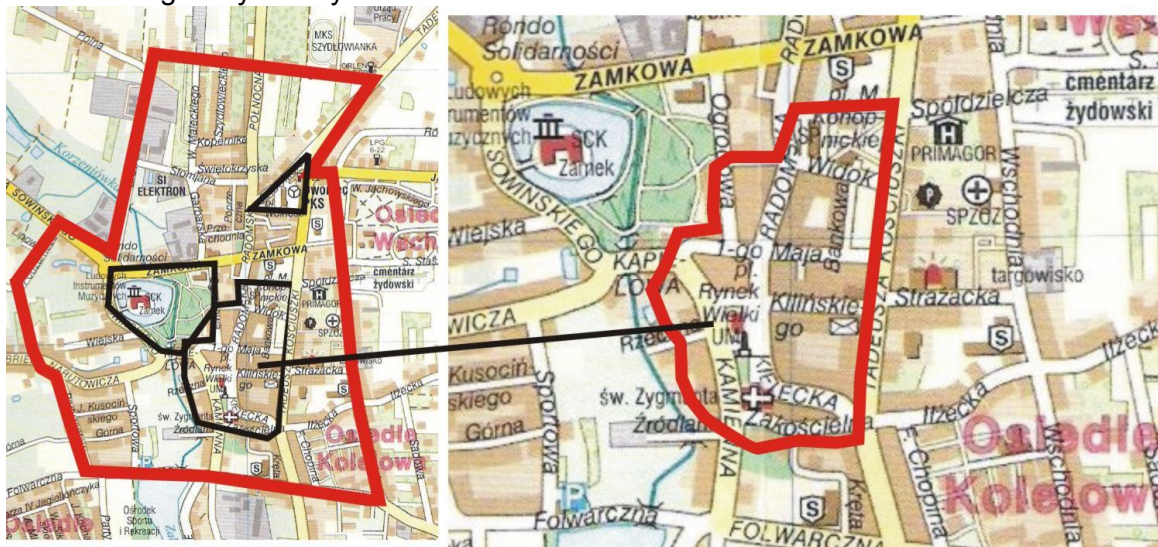
Główne cele

- aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- poprawa jakości życia.

Podejmowane działania

- wdrożenie programu umożliwiającego mieszkańcom zmianę kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy,
- utworzenie punktu doradztwa biznesowego dla nowopowstających przedsiębiorstw,
- przygotowanie mechanizmów finansowych wspierających modernizację zasobów mieszkaniowych w szczególności poprzez termomodernizację.

Rys. 6 Obszar główny 1 – Rynek Wielki i okolice

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie

Na pierwszy obszar główny wyznaczono Rynek Wielki wraz z przyległymi uliczkami oraz obszarem parku im. Marii Konopnickiej, ze względu na znaczenie jakie pełni w funkcjonowaniu miasta. Jest to historycznie centralna jego część, która pełniła funkcje śródmiejskie oraz posiadała ośrodek administracyjny, jakim był ratusz (Fot. 7). Obecnie rynek stracił funkcje śródmiejskie i spełnia jedynie funkcję administracyjną. Nieliczne sklepy, kawiarnia i restauracja w ratuszu nie są wystarczająco atrakcyjne by przyciągać mieszkańców, przez co sprawia on wrażenie wymarłego.

Fot. 7 Ratusz w Szydłowcu

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Rynek jest zadbany i może doskonale pełnić funkcje przestrzeni publicznej jednak oferta programowa jest zbyt ograniczona. Oprócz zabytkowego ratusza i kościoła przy Rynku znajduje się budynek „Pod Dębem” należący do zasobów komunalnych miasta, który obecnie jest zdewastowany i wymaga remontu (Fot. 8).

Fot. 8 Budynek „Pod Dębem”

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Budynek doskonale nadaje się na miejskie centrum turystyczne z punktem informacyjnym, muzeum Szydłowca oraz zapleczem noclegowym. Remont i nadanie nowych funkcji budynkowi poprawiłoby zdecydowanie wizerunek Rynku oraz wprowadziło nową ofertę dla gości odwiedzających miasto. Pozostałe kamienice okalające Rynek należą do właścicieli prywatnych przez co stan ich jest zróżnicowany. Obok funkcjonujących i zadbanej budyneków istnieją opuszczone, zdewastowane nieruchomości odstraszaające swoim wyglądem, lecz posiadające duży potencjał inwestycyjny (Fot. 9).

Fot. 9 Zabudowa wokół Rynku

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Rynek wymaga zdecydowanych działań prowadzących do zwiększenia jego atrakcyjności gdyż obecny stan prowadzić będzie do marginalizacji jego przestrzeni na tle całego miasta.

Główne cele

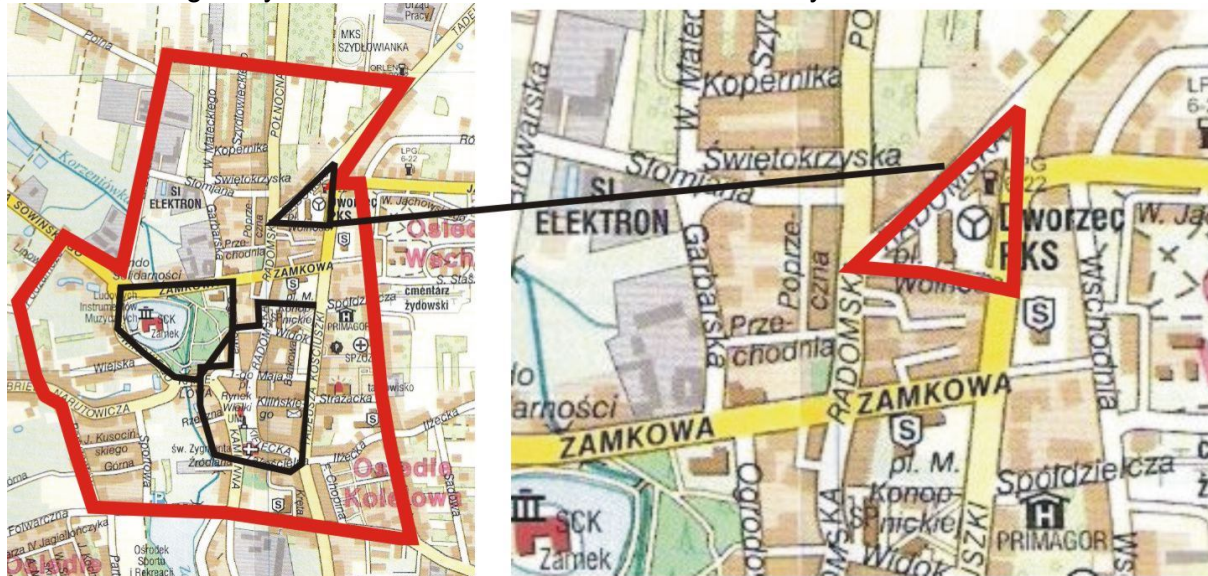
- wzmocnienie funkcji śródmiejskich rynku i okolic,
- stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej,
- wzmocnienie roli miasta jako ośrodka turystycznego oraz rozwój infrastruktury turystycznej,
- ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego,
- aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- poprawa jakości życia.

Podjęmowane działania

- remont budynku „Pod Dębem” jako obiektu obsługi turystów
 - remont elewacji,
 - remont dachu wraz z wprowadzeniem nowych powierzchni użytkowych na poddaszu,

- remont wnętrza,
- zaadaptowanie parteru na potrzeby punktu informacji turystycznej i muzeum Szydłowca,
- zaadaptowanie zaplecza na ogród i usługi gastronomiczne,
- zaadaptowanie piętra i poddasza na usługi hotelowe.
- zagospodarowanie placu im. Marii Konopnickiej
 - wytyczenie alejek,
 - wprowadzenie elementów małej architektury,
 - budowa oświetlenia placu,
- wdrożenie programu umożliwiającego mieszkańcom zmianę kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy,
- utworzenie punktu doradztwa biznesowego dla nowopowstających przedsiębiorstw,
- wprowadzenie mechanizmów ułatwiających otwieranie nowych punktów gastronomicznych i tworzenie miejsc noclegowych,
- wprowadzenie zasad kształtowania ładu przestrzennego poprzez określenie zasad wprowadzania szyldów reklamowych, kolorów elewacji budynków itp.,
- przygotowanie mechanizmów finansowych wspierających modernizację zasobów mieszkaniowych w szczególności poprzez termomodernizację.

Rys. 7 Obszar główny 2 – Plac Wolności i Dworzec Autobusowy

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie

Drugim obszarem głównym dla działań rewitalizacyjnych jest teren Placu Wolności wraz z przyległym do niego dworcem autobusowym. Plac znajduje się obok ważnego węzła komunikacyjnego jakim jest dworzec autobusowy i powinien być wizytówką Szydłowca. Obecnie jest to Plac jak i sam dworzec są obiektami mocno zaniedbanymi. Plac nie posiada praktycznie żadnej funkcji poza funkcjami parkingowymi, natomiast na dworcu są zniszczone stanowiska dla autobusów, bardzo zła infrastruktura obsługi pasażerskiej i pozbawiony jest on odpowiedniego wizerunku (Fot. 10).

Fot. 10 Plac Wolności

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Miejsca parkingowe są słabo oznakowane a budynki ze sklepami i punktami usługowymi wymagają remontu. Pomimo zaniedbania obszar Ten jest masowo wykorzystywany przez mieszkańców co świadczy o jego strategicznym znaczeniu. Ponadto należy pamiętać że Plac Wolności stanowi ważne miejsce historyczne ze względu na martyrologie narodu żydowskiego. W pierwszej kolejności istnieje potrzeba generalnego remontu budynku dworca, szczególnie w miejscu bezpośredniej obsługi podróżnych (kasy, poczekalnie itp.) (Fot. 11).

Fot. 11 Dworzec autobusowy w Szydłowcu

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Następnie należy przeprowadzić zmiany na obszarze zieleni na Placu Wolności w celu nadania mu funkcji parkowych. Ważnym elementem są też miejsca parkingowe. Wymagają one remontu, a zwiększenie ich liczby możliwe jest kosztem części placu manewrowego dla autobusów (obecnie popularnością cieszy się komunikacja busami o mniejszych gabarytach). Jednocześnie plac manewrowy powinien być tak skonstruowany by uniemożliwiał dostawanie się niebezpiecznych substancji do wód gruntowych (Fot. 12).

Fot. 12 Plac manewrowy dworca autobusowego

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Przy przeprowadzeniu rewitalizacji dworca należy wprowadzić programy wspomagające właścicieli okolicznych sklepów tak, aby wraz z remontem dworca odnowiono jego okolicę. Na dworcu powinien znaleźć się też punkt informacji turystycznej.

Główne cele

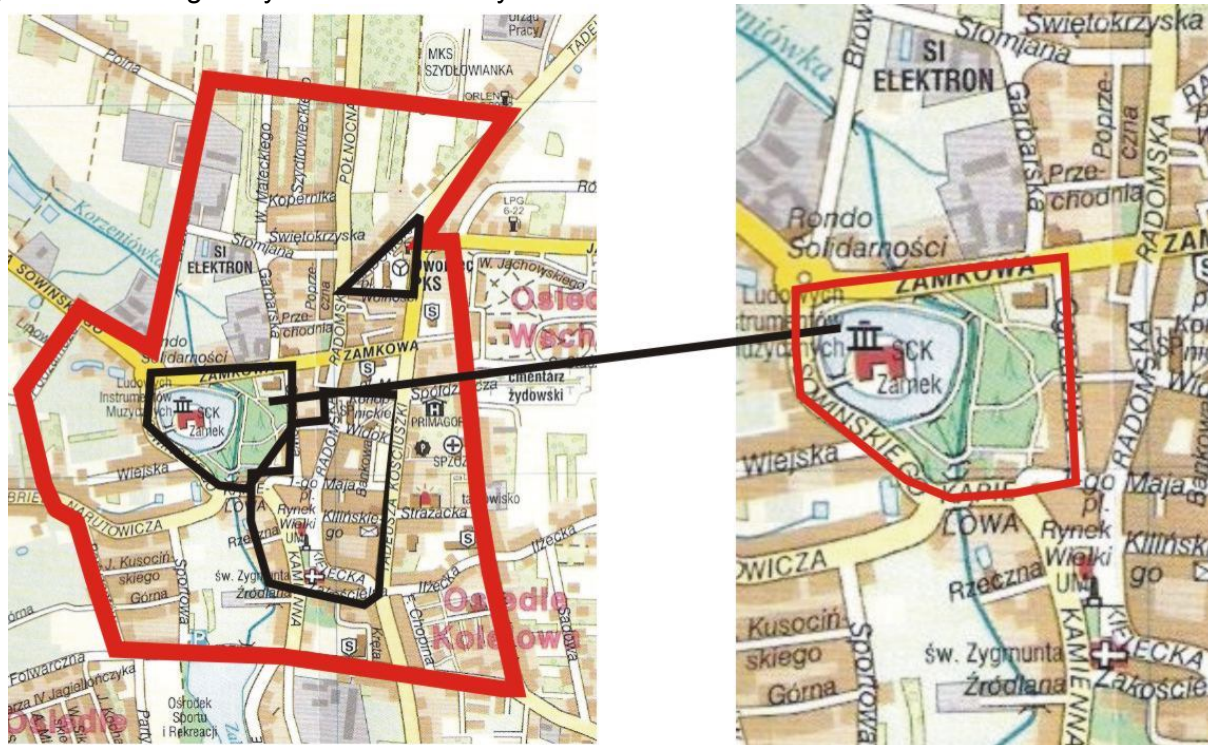
- stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej i poprawa estetyki dworca jako wizytówki miasta,
- dostosowanie dworca do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- budowa nowych miejsc parkingowych,
- aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- poprawa jakości życia.

Podjęmowane działania

- zagospodarowanie placu Wolności
 - wytyczenie alejek,
 - wprowadzenie elementów małej architektury,
 - budowa oświetlenia parku,

- remont dworca autobusowego (plac dworcowy wraz z budynkiem należy do prywatnego właściciela)
 - remont elewacji i wnętrza,
 - modernizacja kas i punktu obsługi podróżnych (w tym poczekalni wewnętrznej oraz miejsc oczekiwania na zewnątrz) i przystosowanie dworca do obsługi osób niepełnosprawnych,
 - modernizacja stanowisk (nowe słupy informacyjne, ułatwienia dla osób niepełnosprawnych),
 - modernizacja placu manewrowego oraz budowa nowych miejsc parkingowych,
 - wstawienie multimedialnego punktu informacji turystycznej i o rozkładzie jazdy,
- wdrożenie programu umożliwiającego mieszkańcom zmianę kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy,
- utworzenie punktu doradztwa biznesowego dla nowopowstających przedsiębiorstw,
- przygotowanie mechanizmów finansowych wspierających modernizację zasobów mieszkaniowych w szczególności poprzez termomodernizację.

Rys. 8 Obszar główny 3 – Zamek w Szydłowcu

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie

Trzecim obszarem głównym wyznaczonym do rewitalizacji jest teren Zamku Szydłowieckich i Radziwiłłów. Właścicielem zamku jest obecnie gmina Szydłowiec. Obiekt jest zabytkiem stanowiącym o historii miasta i jego dawnych mieszkańcach. Na jego terenie znajduje się obecnie Szydłowieckie Centrum Kultury „Zamek” oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych. Na dziedzińcu zamku odbywają się liczne imprezy kulturalne.

Fot. 13 Zamek Szydłowieckich i Radziwiłłów – widok od strony parku zamkowego

Źródło: materiały własne, fot. Maciej Uchman

Budynek obecnie wymaga remontu w celu ochrony oraz lepszego wykorzystania dla nowych funkcji. Pomimo lokalizacji w ścisłym centrum i swojego znaczenia historycznego zamek nie jest wykorzystywany w sposób efektywny przez co jego rola jest marginalizowana.

Główne cele

- stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej,
- wzmocnienie roli miasta jako ośrodka turystycznego oraz rozwój infrastruktury turystycznej,
- ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego,
- aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- poprawa jakości życia.

Podjęmowane działania

- remont zamku
 - remont elewacji,
 - remont dachu wraz z wprowadzeniem nowych powierzchni użytkowych na poddaszu,
 - remont wnętrza,
 - zaadaptowanie zamku na potrzeby stworzenia centrum hotelowo-konferencyjnego,
 - modernizacja muzeum poprzez unowocześnienie form ekspozycji.
- zagospodarowanie parku przy zamku
 - wytyczenie alejek,
 - wprowadzenie elementów małej architektury,
 - budowa oświetlenia parku,
- wdrożenie programu umożliwiającego mieszkańcom zmianę kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

3.4. Planowane wskaźniki osiągnięć

W celu weryfikacji skutków przeprowadzonej rewitalizacji oraz wprowadzenia ewentualnych korekt programu należy określić wskaźniki jakimi przeprowadzona będzie ocena działań. Ocena programu powinna być przeprowadzona z chwilą jego zakończenia jak również w trakcie trwania prac w celu bieżącego monitoringu działań dla zwiększenia efektywności. Przedstawione poniżej wskaźniki zostały dopasowane do planowanych działań w celu jak najlepszego odzwierciedlenia rezultatu prac (Tab. 10)

Tab. 10 Wskaźniki osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji

WSKAŹNIKI	J.M.	ŹRÓDŁO INFORMACJI
Wskaźniki produktu		
Liczba obiektów wybudowanych/przebudowanych/poddanych renowacji na obszarze rewitalizowanym	Szt.	Protokół odbioru prac
Powierzchnia obiektów wybudowanych/przebudowanych/poddanych renowacji na obszarze rewitalizowanym	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia budynków poddanych remontowi/przebudowie infrastruktury technicznej	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba projektów/instalacji urządzeń poprawiających bezpieczeństwo na obszarze rewitalizowanym	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia usługowa w wybudowanych obiektach	m ²	Protokół odbioru prac
Powierzchnia usługowa w budynkach poddanych renowacji	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjno/społeczne	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia budynków zmodernizowanych na cele edukacyjno/społeczne	m ²	Protokół odbioru prac
Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba wybudowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej	Szt.	Urząd Miasta
Liczba zmodernizowanych lokalnych punktów informacji kulturalnej i turystycznej	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia terenów rewitalizowanych przeznaczonych na małą infrastrukturę	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	Szt.	Urząd Miasta
Powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne	m ²	Protokół odbioru prac
Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego	Szt.	Urząd Miasta
Liczba nowych miejsc noclegowych	Szt.	GUS
Powierzchnia zmodernizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego	m ²	Protokół odbioru prac
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	m ²	Protokół odbioru prac
Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym	m ²	Protokół odbioru prac

Wskaźniki rezultatu		
Liczba przestępstw w mieście	Szt.	Dane Komendy Policji
Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie zrewitalizowanym	Szt.	GUS/ Urząd Skarbowy
Powierzchnia terenów które stały się dostępne w wyniku realizacji projektów	m ²	Urząd Miasta
Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki	Szt.	Urząd Miasta
Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami	Szt.	Protokół odbioru prac
Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych	Szt.	Powiatowy Urząd Pracy
Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych	Szt.	j.w.
Powierzchnia zabudowanych/zrehabilitowanych pustych przestrzeni publicznych	m ²	j.w.
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społeczno-edukacyjnej	Os.	Urząd Miasta
Liczba turystów krajowych i zagranicznych	Os.	Główny Urząd Statystyczny
Ilość imprez kulturalno – sportowych organizowanych w nowych obiektach	szt.	j.w.

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WM i www.fundusze-strukturalne.gov.pl

3.5. Instrumenty prawne i finansowe wspomagające wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji

Krajowe instrumenty prawne i finansowe

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zazwyczaj są podejmowane w warunkach niewystarczających środków publicznych – zarówno centralnych jak i lokalnych. Wynika to m.in. z faktu, że dotychczas nie stworzono przepisów prawnych dostarczających instrumentów finansowych umożliwiających podejmowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Państwo nie przedstawiło swojej polityki odnośnie starych zasobów mieszkaniowych i nie utworzyło na ich renowację odpowiednich funduszy i programów. Nie powstały też instytucje rządowe, które zarządzałyby odpowiednimi programami i finansami w procesie odnowy miast.

Obecnie, realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Polsce może być wspomagana środkami finansowymi z różnego rodzaju programów preferencyjnych oraz komercyjnych. Najpopularniejsze z nich to:

1. Kredyt mieszkaniowy o stałej stopie procentowej – na remont budynku mieszkalnego zgodnie z decyzją pozwolenia na budowę; dopłaty z Funduszu Dopłat, na pokrycie różnicy między stałą stopą preferencyjną a stopą rynkową (udzielany osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, osobom prawnym).
2. Kredyt z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego na remonty i modernizacje budynków mieszkalnych a także budynków adaptowanych na cele mieszkaniowe (udzielany Towarzystwom Budownictwa Społecznego i spółdzielniom mieszkaniowym)
3. Kredyt Termomodernizacyjny z Funduszu Termomodernizacji – na remonty budynków mające na celu ograniczenie zużycia energii;

4. Kredyty, pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania kredytów ze środków Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – na realizację zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ciepłownictwa i gospodarki odpadami (udzielane gminom).
5. Dotacja inwestycyjna Fundacji Eko-Fundusz – na realizację projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, ciepłownictwa i gospodarki odpadami (udzielane gminom oraz organizacjom samorządowym).
6. Kredyty z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego – na budowę infrastruktury technicznej w związku z realizacją budownictwa mieszkaniowego (udzielane gminom).
7. Kredyty z Europejskiego Banku Inwestycyjnego – na rozwój regionalny, w tym m. in. na remonty budynków znajdujących się w zasobach miejskich w ramach realizacji inwestycji ujętych w strategiach rozwoju województw (udzielane jednostkom samorządu terytorialnego, spółkom z ich udziałem oraz podmiotom realizującym ich zadania).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno- prywatnym, upoważnia administrację publiczną i kapitał prywatny do nawiązywania współpracy, której celem jest wykonywanie zadań publicznych, a szczególnie realizacja inwestycji infrastrukturalnych.

Przedsięwzięcie zostanie uznane za partnerstwo publiczno- prywatne, jeśli jego podstawą będzie umowa o PPP i będzie prowadzone na zasadach określonych w ustawie. W roli partnera publicznego mogą występować: organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, fundusze celowe, państwowe szkoły wyższe i in. Partnerem prywatnym może być przedsiębiorca, ale także organizacja pozarządowa oraz przedsiębiorca zagraniczny.

Ustawa określa priorytety, które mogą być objęte tym sposobem finansowania. Przedsięwzięciem typu PPP może być:

- zaprojektowanie lub realizacja inwestycji w wykonaniu zadania publicznego
- świadczenie usług publicznych przez okres powyżej 3 lat, jeżeli obejmuje eksploatację, utrzymanie lub zarządzanie niezbędnym do tego składnikiem majątkowym
- działanie na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego, w tym rewitalizacja obszaru miejskiego. W przypadku rewitalizacji, projekt jej przeprowadzenia może przedstawić strona publiczna.
- przedsięwzięcie pilotażowe, promocyjne, naukowe, edukacyjne lub kulturalne wspomagające realizację zadań publicznych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

W ramach działania 5.2. „Rewitalizacja miast” Priorytetu V RPO WM istnieje możliwość dofinansowania ze środków strukturalnych UE m. in. następujących inwestycji:

- renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, m.in. zlokalizowanych w strefie ochrony konserwatorskiej, w tym prace konserwatorskie, odnowienie fasad i dachów budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu

- adaptacja, przebudowa lub remonty budynków oraz przestrzeni użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjno-społeczne, w tym między innymi: przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie i ponadgimnazjalne, szkoły wyższe, szkolne stołówki, domy dziecka, ośrodki walki z patologiami społecznymi, poradnie psychologiczne, świetlice dla dzieci i młodzieży, domy kultury, warsztaty terapii zajęciowej lub obiekty służące pomocy społecznej
- adaptacja, przebudowa lub remonty infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych
- adaptacja, przebudowa lub remonty budynków, obiektów, infrastruktury i urządzeń przemysłowych i powojkowych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu w celu nadania im nowych funkcji użytkowych: usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, lub edukacyjnych
- remonty lub przebudowa infrastruktury technicznej, w tym:
 - budowa, remonty lub przebudowa sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków
 - budowa, remonty lub przebudowa kanalizacji deszczowej, sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody
- porządkowanie przestrzeni miejskiej: regeneracja, i zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym remonty lub przebudowa: placów, rynków, parkingów, placów zabaw dla dzieci, publicznych toalet miejskich, małej architektury (np. tarasy widokowe, fontanny, ławki), miejsc rekreacji, terenów zielonych oraz prace restauracyjne na terenie parków, tworzenie nowych terenów zieleni i parków
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym: budowa lub remont oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu
- poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego, a także estetyki przestrzeni publicznych, w tym: remonty, przebudowa lub modernizacja ulic oraz komunalnych dróg osiedlowych oraz małych obiektów inżynierskich (chodniki i przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe)
- jako element projektu m.in.: wymiana elementów zawierających azbest, poprawa dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych
- odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku: dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/zewnętrznych, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, windy,
- instalacje techniczne budynku
- działania w zakresie oszczędności energetycznej

- przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych.

Wnioskodawcą w ramach tego działania może być m. in. jednostka samorządu terytorialnego, instytucja kultury, organizacja pozarządowa, kościół i związek wyznaniowy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS, przedsiębiorcy działający w partnerstwie publiczno-prywatnym.

Możliwości uzyskania wsparcia dla wdrażania Lokalnych Programów Rewitalizacji w ramach innych Programów Operacyjnych

Rewitalizacja, dotyczy zarówno zadań tzw. „twardych”, inwestycyjnych jak i „miękkich” dotyczących zasobów ludzkich. Pamiętać należy tu bowiem o strefie społecznej która jest punktem odniesienia w działaniach rewitalizacyjnych dofinansowywanych ze środków funduszy strukturalnych.

Projekty społeczne w zakresie rewitalizacji mogą być zgłaszane do dofinansowania w wielu działaniach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Przedsięwzięcia, skierowane do dzieci i młodzieży mogą być realizowane w ramach m. in. następujących działań PO KL:

- a) Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej

Poddziałanie umożliwi m.in. tworzenie przedszkoli (w tym również realizację alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, wsparcie istniejących przedszkoli przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. dłuższe godziny pracy przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie personelu.

- b) Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych

W ramach tego poddziałania wspierane będą programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia, w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia,
- doradztwo i opiekę pedagogiczno-psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty (np. wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym),
- programy skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (przedwcześnie opuszczający system szkolnictwa) umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki,

- dodatkowe zajęcia (pozaekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT (technologie informacyjno-komunikacyjne), języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych,
- rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery),
- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne,
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawę jakości nauczania.

Działania społeczne skierowane do grup marginalizowanych, wspieranych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej będą mogły być współfinansowane ze środków europejskich przede wszystkim w Priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. Pomocy społecznej dotyczą następujące działania i poddziałania:

a) Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji

Działanie umożliwia realizację projektów systemowych dotyczących kształcenia umiejętności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie pełnienia ról społecznych, wspierania samodzielności oraz zdobywania i aktualizacji kwalifikacji zawodowych. Ponadto, w związku ze zwiększeniem liczby zadań z zakresu pomocy społecznej realizowane będą kompleksowe szkolenia i inne formy aktualizowania wiedzy przeznaczone dla pracowników pomocy społecznej.

b) Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Największe możliwości wsparcia działań społecznych istnieją w Poddziałaniu 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”, w ramach którego realizować można projekty konkursowe w zakresie:

- wsparcia (prawnego, szkoleniowego i finansowego) dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej, w tym: centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej,
- kursów i szkoleń umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych dla osób zagrożonych wykluczeniem,
- staży i zatrudnienia subsydiowanego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych oraz spółdzielniach socjalnych połączone z zajęciami reintegracji zawodowej i społecznej,
- poradnictwa psychologicznego, psychospołecznego, zawodowego i innego, prowadzącego do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia,

- rozwoju nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, couchingu, treningu pracy),
- rozwoju usług społecznych przewyższających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy,
- rozwijania umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy,
- wsparcia tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne w tym zaburzone psychicznie,
- wsparcia dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe) połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej,
- prowadzenia, publikowania i upowszechniania badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych).

c) Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej

Istotnym elementem wsparcia polityki społecznej mogą być także działania podejmowane i współfinansowane w priorytecie 7.2.2. przewidującego wsparcie finansowe dla funkcjonowania instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej, świadczących następujące usługi:

- usługi prawne, finansowe, marketingowe
- doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej,
- rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,
- promocję ekonomii społecznej i zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.

Ze względu na rosnące znaczenie kwestii społecznych zarówno w polityce europejskiej jak i krajowej, zasadne jest rozwijanie tej sfery aktywności samorządowej m.in. poprzez uzupełnianie inwestycji infrastrukturalnych działaniami społecznymi oraz czynne wspieranie inicjatyw społecznych służących rozwojowi miasta.

4. Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

L.p.	Nazwa zadania inwestycyjnego	Wydatki planowane w latach							Źródła finansowania		
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	RAZEM	Środki własne	Dofinansowanie z UE	RAZEM
		1.	Zagospodarowanie Parku Niepodległości, skweru na Rynku Wielkim	20 000	100 000	100 000				220 000	220 000
2.	Poszerzenie funkcji użytkowej Szydłowieckiego Zamku o bazę noclegową i centrum konferencyjno-szkoleniowe wraz z odbudową Parku Radziwiłłów	250 000	1 400 000	1 650 000	1 400 000			4 700 000	1 585 000	3 115 000	4 700 000
3.	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej Placu Marii Konopnickiej, Rynku Wielkiego i Placu Wolności.		500 000	900 000	1 200 000	1 000 000	330 000	3 930 000	786 000	3 144 000	3 930 000

Zródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet inwestycyjnych, wg informacji Urzędu Miasta i Gminy w Szydłowcu

5. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Szydłowca

5.1. Zarządzanie

Zarządzanie procesami rewitalizacji wymaga integracji ładu: społecznego, ekonomicznego i przestrzennego, na obszarach silnie zdegradowanych, które straciły swoje znaczenie na przestrzeni lat. Podejmowane przedsięwzięcia dotyczyć mogą zarówno zabytkowych centrów miast, peryferyjnych dzielnic mieszkaniowych, dawnych terenów przemysłowych, zabytkowych zespołów zieleni, poszczególnych nieruchomości oraz zespołów powojkowych. A ponieważ efekt przekształceń rewitalizacyjnych bezwzględnie zależy od kondycji ekonomicznej miejsca i poziomu bogactwa jego mieszkańców, stąd działaniem równoległe prowadzonym do zadań remontowo-technicznych jest rozwijanie programów wspierających przedsiębiorczość lokalną, tworzenia miejsc pracy, wyrównywania szans, aktywizacji obszarów wiejskich, rozwoju turystyki.

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji w Szydłowcu będzie pełnił Zespół Zadaniowy. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienie zgodności realizacji LPR z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych i ochrony środowiska,
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach LPR,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji,
- przygotowanie raportów z przebiegu realizacji,
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji LPR.

Zespół Zadaniowy powinien składać się z osób zasiadających na stanowiskach związanych z realizacją zadań dotyczących rewitalizacji. Zespół, dla efektywnej realizacji założeń powinien zbierać się na wniosek Burmistrza Miasta, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy.

5.2. Instytucja Wdrażająca Lokalny Program Rewitalizacji

Urząd Miejski w Szydłowcu, jako Instytucja Wdrażająca, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne zadań, dla których jest investorem,
- bezpośrednią realizację działań w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- zapewnienie informowania o źródłach współfinansowania realizowanych projektów.

5.3. Główne warunki powodzenia wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Główne warunki powodzenia wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji to:

- aktywna obecność różnego typu inwestorów,
- właściwa skala działań i autonomia jednostki zarządzającej,
- elastyczność w trakcie realizacji zadań inwestycyjnych przy jednoczesnym zachowaniu przyjętej strategii działań,
- przygotowanie i mobilizacja wszystkich partnerów,
- przygotowanie lokalnych instrumentów pomocy dla inwestowania w dziedzinie infrastruktury, działań budowlanych jak remonty, dobudowy, rozbudowy, adaptacje itp.
- przygotowanie i wsparcie działań prospołecznych, m.in. pomoc w przesiedleniach rodzin i osób samotnych oraz innych grup o specyficznych problemach, m.in. osób samotnych, osób starszych, osób z marginesu społecznego,
- koordynacja współpracy pomiędzy podmiotami sfery społecznej i gospodarczej.

6. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

6.1. Monitorowanie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Monitorowanie jest procesem, którego celem jest analizowanie stanu zawansowania wdrażania LPR i jego zgodności z założeniami dokumentu. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania LPR i jego realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Programu.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na pół roku. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie Sekretariat Urzędu Miejskiego w Szydłowcu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji LPR w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Programu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Na zakończenie wdrażania Programu (tzn. w grudniu 2015) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Programu a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Urzędzie Miejskim w Szydłowcu.

6.2. Ocena i komunikacja społeczna

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania LPR komórki ewaluacyjnej. Za ewaluację odpowiedzialny będzie Wydział Zagospodarowania Przestrzennego, Budownictwa i Geodezji. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Programu.

Pracownik komórki ewaluacyjnej na koniec pierwszego kwartału każdego roku przygotowuje raport ewaluacyjny dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- skuteczności – czy cele danego projektu określone na etapie przygotowania LPR zostały osiągnięte,

- efektywności – porównanie zasobów finansowych zaangażowanych przy realizacji projektu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania,
- użyteczności – ocena faktycznych efektów projektu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w LPR potrzeb i problemów.

Władze Szydłowca muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia jak i przyjmowania informacji z otoczenia i od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze miasta muszą się komunikować. Po pierwsze jest to otoczenie wewnętrzne, obejmujące pracowników Urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu miastem. Otoczenie zewnętrzne możemy podzielić na bliższe i dalsze. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim mieszkańców, organizacje, stowarzyszeń i instytucje czy przedsiębiorstw działających na terenie gminy. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie miasta jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz Miasta Szydłowiec ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Programu – każdy mieszkaniec miasta będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Programu Rewitalizacji w Wydziale Zagospodarowania Przestrzennego, Budownictwa i Geodezji,
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komitetu Monitorującego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi,
- zamieszczanie informacji z prac Komitetu Monitorującego na stronie internetowej Szydłowca.

Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Bardzo ważne dla wdrażania LPR będzie nawiązanie kontaktów przez władze miasta z organizacjami i instytucjami profesjonalnie zajmującymi się zagadnieniami rewitalizacji funkcjonującym w kraju i innych państwach UE. Pozwoli to na wymianę doświadczeń z innymi jednostkami miejskimi, które wdrażają na swoich obszarach programy rewitalizacji. Szczególnie ważnym elementem będzie współpraca z innymi miastami europejskimi. Władze Szydłowca powinny również czynnie wspierać procesy rewitalizacyjne innych miast w Polsce służąc im pozyskaną wiedzą i doświadczeniem.

Uzasadnienie

Podjęcie przez Radę Miejską w Szydłowcu uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Szydłowiec na lata 2008 – 2015 jest niezbędne do aplikowania przez Gminę Szydłowiec o pozyskanie środków z Unii Europejskiej,

Wymogiem warunkującym dofinansowanie wniosków składanych między innymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego jest posiadanie przez podmiot aplikujący uchwalonego przez Radę Gminy – Miasta takiego programu.